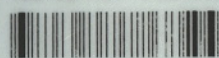

Medvođe

78

KULTURNO...
"Samo da je..."

785.12(497.4Medvođe)"1929/2009"

10911457

COBISS c

list v knjižnici Ljubljana

Saša Poljak Istenič

»SAMO DA JE KDO
KAJ ZAŠPILAL, SO
BILI VSI SKUP!«

Ob 80-letnici medvoške godbe na pihala

kulturno društvo

Godba Medvode

Saša Poljak Istenič

**»SAMO DA JE KDO
KAJ ZAŠPILAL, SO
BILI VSI SKUP!«**

Ob 80-letnici medvoške godbe na pihala

Medvode, november 2009

10911457

Saša Poljak Istenič

**“Samo da je kdo kaj zašpilal, so bili vsi skup!”
Ob 80-letnici medvoške godbe na pihala**

Izdala: Kulturno društvo Godba Medvode
Zanj: Gorazd Fertin
in Občina Medvode
Zanjo: Stanislav Žagar

Oblikovanje: Peter Fabjančič
Tisk: Grafika Fabjančič, Smladnik
Naklada: 500 izvodov

Medvode, november 2009

109 11457

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

785.12(497.4 Medvode)«1929/2009»

KULTURNO društvo Godba (Medvode)

»Samo da je kdo kaj zašpilal, so bili vsi skup!« : ob 80-letnici
medvoške godbe na pihala / [avtorica Saša Poljak Istenič]. -
Medvode : Kulturno društvo Godba, 2009

1. Gl. stv. nasl. 2. Poljak, Saša, 1977-

248133376

Spoštovane godbenice,
spoštovani godbeniki!

Vsaka obletnica si zasluži iskrenih voščil, še posebej pa vaša, ki nam govori o tradiciji, povezovanju in ohranjanju kulturne govorice v Sloveniji.

Za ljubiteljstvo smemo reči, da je v današnjem času močno ogrožena vrednota. Ni enostavno usklajevati zahtevnega delovnika s številnimi urami, namenjenimi rasti v glasbenem ustvarjanju. Vaše vztrajanje in zavzetost, da širite med ljudmi glasbo, ki povezuje, tolaži, osrečuje, ohranja ponos sta neprecenljiva. Vrednota ljubiteljske ustvarjalnosti prehaja z generacije na generacijo že 80 let! Hvala vam in naj bo še dolgo tako!

Ob jubileju Vam čestitam in želim še veliko uspehov, vztrajnosti in užitka pri vašem delu!

Stanislav Žagar

*Ob 80. obletnici delovanja
Godbe na pihala Medvode
članom orkestra in dirigentu
iskreno čestitamo in ji
izrekamo svoje najboljše želje
za prihodnja leta!*

*Kolektiv Glasbene šole
Franca Šturma in
ravnateljica
Lijana Uršič*

UVOD

S spremembami v gospodarskem, političnem in družbenem življenju na prelomu 19. v 20. stoletje je začel prosti čas postajati vse bolj pomemben dejavnik v življenju ljudi. Uvedba osemurnega delavnika (leta 1919 je bila ustanovljena Mednarodna organizacija dela, sprejeta pa mednarodna konvencija o osemurnem delavniku in 48-urnem delovnem tednu¹) je povzročila podaljšanje delavčevega prostega časa ter bistveno vplivala na spreminjanje duhovne in socialne kulture. Po uvedbi mehanizacije dela, zaradi katere se je zmanjšala osebna iniciativa delavcev, so ljudje svoje ambicije začeli izpolnjevati izven službe, torej v prostočasnih dejavnostih. Količinska in vsebinska sprememba prostega časa pa sta močno vplivali na včlanjevanje delavcev v društva in na dokaj živahno kulturno in politično življenje med obema vojnama.²

V tistem času je bila ustanovljena tudi medvoška godba na pihala. Danes je godba eno od društev na Medvoškem z najdaljšim delovanjem, ki opazno oblikuje kulturno in družabno življenje v občini ter ljudem vseh generacij z določenim glasbenim znanjem predstavlja možnost izrabe prostega časa. V letu 2009 obeležujemo že 80-letnico godbenega delovanja. Ob tej priložnosti bi radi prek društvenih pravil, različnih dopisov in zapisnikov, ki so ohranjeni v godbenem arhivu, prek fotografij, pripovedovanja in nenazadnje opazovanja z udeležbo prikazali zgodovinski razvoj godbe ter njen pomen tako za njene člane kot za občino in njene prebivalce.

»[V] resnici predstavlja življenje takšne godbe, če ga pozorneje pretehtamo, pomemben spoznavalni znak. Skozenj se zelo razločno očrtuje obraz in duhovni portret okolja, iz katerega je godba zrasla. Čeprav so godbe na pihala navzven druga drugi podobne, čeprav so za slovenski svet zares nekaj zelo značilnega, saj so v desetletjih delavskih razrednih gibanj in bojev vse po vrsti opravile pomembno budniško poslanstvo, vendar ni mogoče prezreti, da ima vsaka izmed teh godb čisto svoje osebno obličje. Svoje posebne lastnosti, izročilo in zgodovino. Vsaka izmed teh godb je osebnost. Izraz te osebnosti nadvse iskreno izpoveduje značaj, preteklost in sodobnost svojega kraja.«³

* Knjiga temelji na prispevku: Saša POLJAK ISTENIČ, "Ko je muzika zašpilala, je vse drlo": o medvoški godbi na pihala, [v]: *Od Jakoba do Jakoba: o krajih in ljudeh občine Medvode*, Medvode 2006, str. 219–256.

1 Darinka AVGUŠTINER, Sindikalno gibanje v Splošni bolnišnici Maribor, [v]: *Splošna bolnišnica Maribor: 1799-1999*, <http://www2.arnes.si/~mbsplobol1/sindikar.pdf>, Maribor 2001, str. 291.

2 Zmago ŠMITEK, *Vpliv industrializacije na življenje delavske skupnosti v Kropi (1890–1940)* (diplomsko delo na Oddelku za etnologijo Filozofske fakultete), Ljubljana 1973, str. 83–85.

3 *Medvode slavijo prvi maj*, prispevek na Radiu Ljubljana, 1976.

PRVO GODBENO DRUŠTVO NA OZEMLJU DANAŠNJE OBČINE MEDVODE⁴

Zaenkrat prvo znano godbeno društvo na ozemlju današnje občine Medvode so ustanovili leta 1906 v Goričanah. Društvo je svojo ustanovitev naznanilo slavni cesarsko-kraljevi deželni vladi in dobilo potrjena pravila.⁵ Glede na nedatirani imenik je imela godba v nekem obdobju najmanj 18 članov, ki so igrali na krilne rogove, trobente, pozavno, klarinete, base ter mali in veliki boben. Imeli so svoje uniforme in tudi nekaj denarja, ki so ga verjetno zaslužili z nastopi ali s članarino.⁶

Imenik
izvrijecih članov

Šte.	Ime		Godbale	Opomba
1	Velenc	franc	krilni rog	
2	Dogalec			
3	Cesnercar	Vošnj	bazen krilni rog	
4	Lutec	Peto		
5	Weler	franc	B. klopeta	
6	Wetman	veliki	Es	ima drustveno
7	Vedvink	franc		
8	Bednik			
9	Lutec			
10	Vezin	Vinar	Pozavna	
11	Čeršič	Andrej	klarineta Es	
12	Bednik	Vojak	B	
13	Lecnik	Herman		
14	Pym	Vojak	Bazen	B
15	Vekic	franc	Es	
16	Lutec		B	
17	Gardj	Vojak	mali boben	ima drustveno
18	Lutec		veliki	

Seznam članov godbenega društva v Goričanah, 1. desetletje 20. stoletja [arhiv Prostovoljnega gasilskega društva Sora]

4 Na goričansko godbeno društvo me je opozoril Brane Praznik, ki se mu zahvaljujem za posredovane podatke in gradivo.

5 Arhiv Prostovoljnega gasilskega društva Sora (PGD Sora), dopis Prostovoljnega gasilskega društva v Sori c. kr. okrajnemu glavarstvu Ljubljana z dne 19. februarja 1911, tipkopis.

6 Prim. Arhiv PGD Sora, dopis (op. 5).

Žal je društvo delovalo le štiri leta; že 22. maja 1910 »naznanil je na cesarsko-kraljevo deželno vlado Alojzij Žerovnik, zadnji predsednik godbenega društva, da se je društvo vsled pomanjkanja članov razšlo in je s svojim delovanjem prenehalo.«⁷ Po pravilih naj bi premoženje društva po prenehanju njegovega delovanja do ustanovitve novega društva z enako dejavnostjo hranilo gasilsko društvo v Sori; »[a]ko pa se ne bi ustanovilo jednako društvo tekom dveh let, pa pripade imetek godbenega društva gasilnemu društvu v Sori.«⁸ Godbeno društvo po razpadu očitno ni spoštovalo tega pravila, saj so člani gasilskega društva 15. januarja 1911 na svojem občnem zboru sklenili, da zahtevajo izročitev godbenega premoženja v hrambo. Ob tem navajajo: »Kolikor je podpisanemu gasilnemu društvu znano, nahaja se sedaj v hiši Matevža Orla, posestnika v Goričanah, več godbenega orodja, svetilk, pultov, not in sukna za uniforme godcev. Govorilo pa se je tudi, da je imelo godbeno društvo nekaj premoženja v gotovini, o čemer bi najbolje vedel povedati g. Alojzij Žerovnik, posestnik in gostilničar v Vašah.«⁹

Gasilsko društvo je zaprosilo cesarsko-kraljevo okrajno glavarstvo, da županstvu v Medvodah naroči, naj ukrene vse potrebno, da bi godbeno društvo svoje premoženje izročilo gasilskemu društvu. Tako so 12. marca 1911 Alojzija Žerovnika poklicali na medvoško županstvo, kjer je za zapisnik izjavil, da ne nasprotuje izročitvi premoženja, če se hkrati plača 40 do 50 kron dolga Matevžu Orlu.¹⁰ S tem se je verjetno nesoglasje med nekdanjim godbenim in gasilskim društvom razrešilo. Da bi se v dveh letih na tem območju ustanovilo novo godbeno društvo, ni znano, tako da je premoženje verjetno prešlo v trajno last gasilskega društva v Sori.

PRAVILA GODBENIH DRUŠTEV NA MEDVOŠKEM MED OBEMA VOJNAMA

V Arhivu Republike Slovenije najdemo zapise še o dveh godbenih društvih na Medvoškem. Obe društvi sta bili ustanovljeni med obema vojnoma, imenovali pa sta se Godba Preska - Medvode (s sedežem v Preski) in Godbeno društvo Sora na Svetju pri Medvodah, katere naslednica je današnja medvoška godba. Pravila prvega društva je kraljeva banska uprava Dravske banovine potrdila 15. julija 1933, pravila drugega pa 24. januarja 1934.

Krajevni delokrog Godbe Preska - Medvode je bila občina Medvode, namen društva, kot je bilo določeno v društvenih pravilih, pa je bil »gójiti samo glasbo narodne vsebine ter zlasti umetnih skladb jugoslovanskih glasbenikov«. Društvo je imelo pravico javno nastopati pri cerkvenih in drugih javnih in kulturnih prireditvah.

7 Arhiv PGD Sora, dopis (op. 5).

8 Arhiv PGD Sora, dopis (op. 5).

9 Arhiv PGD Sora, dopis (op. 5).

10 Arhiv PGD Sora, zapisnik o soglasju za predajo godbenega premoženja v last gasilskega društva z dne 12. marca 1911, rokopis.

Redni član godbe je lahko postal vsak, ki je imel po mnenju kapelnika »primerno nadarjenost in veselje do glasbe«, in vse za društvo zaslužne osebe, torej častni člani, ki jih je imenoval občni zbor. Vsi redni in častni člani so morali plačevati članarino, ki jo je po potrebi določil občni zbor. Poleg članarin so godbi delovanje omogočali tudi drugi viri finančnih sredstev, med drugim darila in »nagrade« za javne nastope.¹¹

Preška godba ni dolgo delovala (razpadla je še pred koncem 30. let 20. stoletja); nekaj godbenikov – vsaj trije, in sicer Avgust Založnik, Franjo Cvajnar in Jože Košenina – se je po njenem razpadu včlanilo v godbo na Svetju.¹²

Godba Preska - Medvode, sredi 30. let 20. stoletja
[zasebni arhiv Draga in Mare Kopač]

Delokrog Godbenega društva Sora sta bili sreski načelstvi Ljubljana in Kranj, kar pomeni, da je godba delovala na precej širšem območju kot Godba Preska - Medvode. Tudi njen namen je bil opredeljen nekoliko širše: »izobraževati svoje člane na godbene instrumente ter stremeti za tem, da doseže godba višek popolnosti in zmožnosti za vsakovrstne godbene nastope.« V pravilih – ki so jih podpisali Štefan Krelj, Ivan Kozamernik in Karel Križaj – je bilo določeno, da pristopnina k društvu znaša 500 dinarjev, poravnati pa so jo morali vsaj v treh mesecih. Pristopnino je moralo društvo vrniti, če je član izstopil iz društva, lahko pa so odšteli znesek za škodo, ki jo je godbenik povzročil na instrumentih ali drugem društvenem inventarju. Pravila so dovoljevala, da se aktivnim članom vrne po 300 dinarjev pristopnine, če bi denarna sredstva to dopuščala, ostalih 200 dinarjev pa bi se v takem primeru zadržalo kot kavcijo do izstopa člana iz društva. Sicer pa se je godba – glede na društvena pravila – financirala s prispevkom ustanovnih članov v

11 Arhiv Republike Slovenije, Ljubljana (AS), 68 – Krajevna banska uprava Dravske banovine, upravni oddelek – serija društvenih pravil po katalogu, št. 1864 – Pravila društva Godba Preska - Medvode v Preski.

12 Za podatke se zahvaljujem Dragu in Mari Kopač.

višini 250 dinarjev, s članarino, ki so jo godbeniki vplačali enkrat mesečno, njeno višino pa so določili na občnem zboru, z mesečnimi prispevki podpornih članov v višini dveh dinarjev in z nastopanjem na prireditvah.¹³

»Vsak aktivni član se mora zavedati, da je član godbenega društva. Držati se mora discipline in dostojnosti ter pokorščine kapelniku, v kolikor se tiče godbe. Dolžan se je točno udeleževati vseh vaj in javnih nastopov godbe. Skrbeti mora za eventualno popravo svojega godbenega instrumenta ter plačevati mesečni prispevek, ki ga določi občni zbor društva,« je bilo določeno v društvenih pravilih. Čas in število vaj je določal društveni odbor, ki je odločal tudi o razdelitvi instrumentov med godbenike, sporazumno s kapelnikom pa o honorarju za javne nastope in za kapelnika. Godbeni instrumenti in godbeni inventar so bili last društva, razen tistih glasbil, ki so si jih godbeniki sami kupili.¹⁴

Društvo naj bi glede na pravila prenehalo delovati, če ne bi imelo več kot pet aktivnih članov, če bi tako sklenil občni zbor oziroma bi ga razpustila oblast. V takih primerih naj bi se morebitna denarna sredstva najprej uporabila za izplačilo pristopnine aktivnih članov v enakih deležih, če je niso izplačali že prej, ostalo društveno premoženje pa naj bi se deponiralo pri lovski družini v Medvodah, dokler ne bi na podlagi pravil osnovali novega godbenega društva. Če se to niti v desetih letih še ne bi zgodilo, bi lahko lovška družina s premoženjem prosto razpolagala.¹⁵

Godbeno društvo Sora na Svetju pri Medvodah, domnevno leta 1931
[arhiv Godbe Medvode]¹⁶

13 AS, 68 – Krajevna banska uprava Dravske banovine, upravni oddelek – serija društvenih pravil po katalogu, št. 1899 – Pravila Godbenega društva Sora na Svetju pri Medvodah.

14 AS, 68, št. 1899 (op. 13).

15 AS, 68, št. 1899 (op. 13).

16 V nadaljevanju arhiv GM.

PRVA LETA DELOVANJA DANAŠNJE MEDVOŠKE GODBE

Danes edina še delujoča godba na območju občine Medvode je bila neuradno ustanovljena že pet let pred potrditvijo njenih pravil. V tipkopisih, ki so shranjeni v godbenem arhivu, je kot datum ustanovitve naveden 17. avgust 1929. Pobudnika za njeno ustanovitev sta bila Štefan Krelj s Svetja in Franc Bečan iz Rakovnika, ki sta skupaj služila vojaški rok v Zeleniku in Budvi. Ko sta bila doma na nagradnem dopustu, sta začela zbirati člane, ki bi bili pripravljene sodelovati pri godbi.¹⁷ Tej naj bi se v začetku pridružilo 15 moških, kar je bil svojevrsten dosežek glede na obdobje svetovne gospodarske krize, ko so se delavci bali za službe. »Kdo bi si drznil v takšnih časih sploh pomisliti na razkošje, da bi se ukvarjal še z muziko.«¹⁸ Prvi godbeni člani so bili Franc in Izidor Arčon, Lado Jelen, Franc, Jože, Karol, Štefan in Vinko Krelj ter Ivan Marolt, vsi s Svetja, Franc Bečan, Janez Jarc, Karel Križaj in Anton Peklaj iz Rakovnika ter Janez Kozamernik iz Vaš.¹⁹ Godbo je vodil Fric (Fritz)²⁰ Zaplotnik, ki je bil po rodu Čeh. Ker niso imeli glasbil, so tedanji tovarni Herold v Mariboru poslali prošnjo za nakup instrumentov. Vsak član je prispeval nekaj denarja; menda tisoč takratnih dinarjev.²¹ Največ je prispeval Franc Arčon.²² Danes najstarejši godbenik – hkrati pa tudi godbenik z najdaljšim stažem – Drago Kopač se iz pripovedovanja danes že pokojnih ustanovnih članov spominja: »*Edino tale Arčon je dal pa pet tisoč. On je bil gor v Celulozi, sam je bil, drugi so imeli že družine in niso mogli dati. Ta je pa imel in je takrat dal. Ampak ne vem, če ni on to založil pa da so mu potem to vrnili.*« Z nabiralno akcijo po vaseh so zbrali dovolj denarja, da so že v enem mesecu prejeli instrumente.²³

Ker so bili prvi godbeni člani delavci, so društvo imenovali delavska godba.²⁴ Z vajami so začeli leta 1930, takoj po prejetju instrumentov. Drago Kopač se prvega večjega javnega nastopa spominja iz pripovedovanja takratnih članov godbe: »*Prvi nastop je bil, ko je bil Tramte kapelnik [bil je tudi organist v Preski] in so imeli sokolske vaje, za tiste sokolske vaje se pa niso mogli navaditi [naučiti], potem pa je prišel [Franc] Dolinar. Dolinar pa je v dveh mesecih spravil to skozi. Takrat je bil*

17 Arhiv Godbe Medvode (GM), Godba na pihala (Svetje) Medvode, tipkopis.

18 *Medvode slavijo prvi maj* (op. 3).

19 V tem seznamu domnevno manjka še eden od bratov Krelj, in sicer Franc; najbrž zato, ker se je imenoval isto kot njegov bratranec, pobudnik za ustanovitev godbe.

20 Po nekaterih podatkih Ladislav. Prim. Arhiv GM, Godba na pihala (Svetje) Medvode (op. 17).

21 Arhiv GM, Godba na pihala (Svetje) Medvode (op. 17); Kronika z dne 22. avgusta 1979, tipkopis. Kot predsednik upravnega odbora je na koncu Kronike podpisan Jože Erjavec, ni pa nujno, da je avtor besedila. Gl. tudi: Nasta KOPAČ, *Razvoj medvoške godbe na pihala 1929–2000: zbornik ob 70-letnici*, Medvode 2000.

22 Franci ROZMAN, Jubilej godbenikov, *Delo*, 26. 3. 1970, str. 5.

23 Arhiv GM, Kronika (op. 21).

24 Arhiv GM, Nekaj bistvenih podatkov o Godbi na pihala na Svetju pri Medvodah z dne 28. febru-
arja 1970, tipkopis.

en tak uraden nastop.« Dolinar naj bi postal kapelnik medvoške godbe leta 1931,²⁵ kar naj bi bila torej tudi letnica prvega uradnega nastopa²⁶ (prej naj bi bolj ali manj igrali pri velikonočni maši in na podobnih dogodkih).

Godba v 30. letih 20. stoletja [arhiv GM]

Franc Dolinar, dirigent medvoške godbe med letoma 1931 in 1950 [arhiv GM]

25 Arhiv GM, Naši jubilarci (članek iz časopisa iz leta 1970, žal ni ustreznih podatkov za lociranje in datiranje vira).

26 Ta letnica je navedena tudi v članku Naši jubilarci (gl. op. 25) in v tipkopisu Nekaj bistvenih podatkov o Godbi na pihala na Svetju pri Medvodah (op. 24).

V predvojnih letih je godba imela pogoste nastope, bilo jih je več kot 500. Sodelovala je na mnogih športnih prireditvah društva Sokol, na zabavah in kulturnih prireditvah.²⁷ Za prvi maj so hodili igrati na Šmarno goro, Katarino, Osolnik, Jeterbenk in na druge proletarske javke.²⁸ Že tedaj je godba priredila tudi nekaj samostojnih koncertov. Leta 1934 so začeli urejati vse potrebno za gradnjo godbenega doma na Svetju, ki so ga dokončali pet let pozneje (1939).²⁹

Godba leta 1938, domnevno pri Bošku [zasebni arhiv Draga in Mare Kopač]

O tem najzgodnejšem obdobju je ohranjen spomin Jožeta Krelja: *»Ko je bila ustanovljena godba na pihala Medvode, Svetje - Medvode, smo začeli razmišljati za prostor, kje bomo imeli vaje. Ta prvo smo dobili en prostor pri Hočevar Francu na Svetju, kjer smo imeli vaje eno leto. Potem smo se preselili k drugemu, kmetu, po domače se reče pri Bošku na Svetju [pri Andreju Knificu]. Tam smo imeli vaje šest do sedem let. Potem je godba pa članstvo narasla na 15 do 20 članov in smo morali razmišljati, da bomo naredili svoj prostor oziroma dom, da bomo imeli vaje. 1938. leta smo začeli z gradnjo, seveda z lastnimi silami, svojim delom, ker denarja nismo imeli, pa akcijo smo imeli za prostovoljne prispevke, in z veselicami pa srečelovom, da smo dobili denar za gradnjo.»*³⁰ Tedanji dirigent Franc Dolinar je med gradnjo doma godbenike poučeval brezplačno.³¹

Gradnje godbenega doma se je dobro spominjal tudi Franc Krelj: *»Ko smo začeli*

27 Arhiv GM, Kronika (op. 21).

28 Medvode slavijo prvi maj (op. 3).

29 Arhiv GM, Kronika (op. 21).

30 Medvode slavijo prvi maj (op. 3).

31 Arhiv GM, napoved koncerta ob 50-letnici godbe z dne 28. novembra 1980, tipkopis.

graditi godbeni dom, smo kopali temelje, včasih so jih s kompresorjem, mi smo jih pa kar na roke štemali, skalo, in nato smo delali vse udarniško. To je bilo vse na prostovoljni bazi. Vse nedelje smo delali, pa so bile ženske tudi malo nejevoljne, ker nismo bili doma. Pač pa smo le v enem letu naredili dom.«³² Slovesnost ob odprtju novega godbenega doma je bila 23. julija 1939.³³

TISKARNA „KOLEKTOR“ ALBIN POGAČNIK • STRAŽIŠČE PRI KRANJU
 izdelovanje vsakovrstnih tiskovskih, industrijskih, uradnih in društvenih tiskovin, prospektov, cenikov, letakov itd.

P. B.
 Godbeno društvo Sora-Medvode
 S v e t j e

Ročen poštna hranilnica št. 13 514
 Tekoči račun pri Podružnici
 Ljubljanske kreditne banke v Kranju
 Telefon interurban št. 4
 Bizisjavni naslov: Kolektor Stražišče

Naročeno potom Poslano po Dan: 19. julija 1939

Račun št. 1392

Znak	Nar. šte.	Kom.	Plačano se v Stražišču, tudi v Kranju	Plačnik	Din
J/	2311	300	programov godbe, zelen tisk	kolek	130.- 2.-
					132.-
					178.-
					650.-

Tiskarna „Kolektor“
 Albin Pogačnik

2. 8. 1939

Plačljivo takoj brez odhika. — Po preteku plačilnega roka zaračunane 6% obresti. — Reklamacije se upoštevajo le 3 dni po prejemu blaga.

Račun za tiskanje koncertnih programov, domnevno za koncert ob slovesnem odprtju godbenega doma [arhiv GM]

³² Medvode slavijo prvi maj (op. 3).

³³ Arhiv GM, Godbeniki, seznam godbenikov, ki so v 60. letih prenehali delovati v društvu in so sodelovali pri slovesnosti, tipkopis.

Godbeni dom ob zgraditvi leta 1939 [arhiv GM]

Družice pod vodstvom Mire Istenič v povorki ob odprtju novega godbenega doma na Svetju 23. julija 1939 [arhiv GM]

GODBA MED DRUGO SVETOVNO VOJNO

V začetku druge svetovne vojne je godba dejavno sodelovala pri različnih krajevnih dogodkih, ki se jih Drago Kopač še vedno spominja: »So mogli muzika iti v nedeljah ... Šmid spred gre s tisto kanglico, vzad je pa pleh muzika špilala. Med vojno. Pobirali so za zimsko pomoč, za vse, ampak je to bolj za vojsko bilo. Pa na primer med vojno je bila Kärtnervolksbund, to je kot ena socialistična zveza bila. In to je bil sprejem v Partizanu. Mi smo iz šole, ki smo malo znali peti, pri kraj bili, pevci smo peli, pleh muzika je na oni strani igrala, jaz se spomnim Vinkota pa teh, ki so špilali tiste marše. Meni se zdi, da je bilo to 1942. leta. Mogoče še v začetku 43. leta. Potem je pa to malo razpadlo, tudi oni niso več sprejemali v Kärtnervolksbund.«

Leta 1943 je godba zaradi vojne začasno prenehala delovati. Deset godbenikov je odšlo v partizane, nekaj jih je zaprl gestapo. Kar tretjina zasedbe je v boju padla;³⁴ njihova imena (Franc Bečan, Stanko Burgar, Franc Dimc, Štefan Kozamernik, Dominik Krelj, Dominik Krmelj in Anton Peklaj)³⁵ so vklesana v spominsko ploščo na godbenem domu. Sicer pa so bili medvoški godbeniki glasbeno aktivni tudi v partizanih. Lado Jelen je ustanovil godbo 31. divizije v devetem korpusu na Primorskem. Skupaj s kiparjem Stanetom Keržičem sta iz Vojkove, Prešernove in Gradnikove brigade izbrala borce, ki so imeli veselje do glasbe, posluh in nekaj znanja, po vaseh pa sta nabrala instrumente. V nekaj tednih je godba že igrala partizanske pesmi in komanda korpusa je godbo 31. divizije kmalu vzela za svojo.³⁶

RAZVOJ MEDVOŠKE GODBE V POVOJNIH LETIH

Kako je bilo tik po vojni, se je v radijski oddaji leta 1976 spominjal Lado Jelen: »Po osvoboditvi so bile vrste godbenikov zelo razredčene, predvsem tovariši, ki jih je padlo kar sedem. [...] Poleg tega pa so bili še godbeniki, ki so šli na druga delovna mesta, tako da dejansko godba ni mogla takoj se formirati. No, med tem časom smo organizirali tudi džez z neko manjšo skupino nas godbenikov, katerega smo imenovali 'Če rata, rata'. No, mislim, da džez nam je ratal, še bolj je pa ratalo to, da se je godba pričela formirati tudi z mlajšimi kadri. Pri tem pa brez dvoma je dal glavno pobudo in delo, k temu vse priznanje tovarišu Krelj Francu. [...] Tako da je godba potem začela redno delovati.«³⁷

34 *Medvode slavijo prvi maj* (op. 3).

35 V Kroniki (op. 21) je omenjenih šest (in ne sedem) padlih godbenikov, med njimi manjkata Stanko Burgar in Dominik Krmelj, namesto Štefana je omenjen Franc Kozamernik, dodatno pa še Janez Jarc. Na zadnji strani spominske plošče naj bi bil zapisan tudi Franc Kozamernik, ki pa so ga v partizanih likvidirali, zato so ploščo morali obrniti in na drugo stran izpisati »ustrezna« imena.

36 *Medvode slavijo prvi maj* (op. 3).

37 *Medvode slavijo prvi maj* (op. 3).

Franc Krelj se je leta 1946 začel »resno ukvarjati z nekaterimi mladimi fanti, ki so bili pripravljeni sodelovati pri godbi. Vadil jih je osnovnih glasbenih pojmov in jim kljub začetnim težavam dajal korajžo, da bo enkrat le iz tega nekaj nastalo.«³⁸ Glede na zapisnik drugega povojnega občnega zbora medvoške godbe, ki se je tedaj imenovala Godbeni odsek Sora, je imela godba prvo skupno vajo 10. januarja 1948. »Od takrat naprej je odsek šele začel delovati.«³⁹

Takrat se je v godbo na pihala vključilo deset (po nekaterih podatkih dvanajst)⁴⁰ mladih glasbenikov.⁴¹ Eden od njih je bil tudi Drago Kopač: *»Je Krelj Franc začel zbirati fante, naše letnike, to je bilo 16 let staro, še ne. Pa enkrat maja pravi, 'po maši bodo vpisovali godbenike.' Pa smo šli od maše gor. [...] Je Dolinar rekel, 'te bom jaz hitro navadil,' pa sva tam v sobici vadila, on je bil strog, z baritonom me je spremljal, pa če nisi znal, te je pa s korpusom po glavi. In me je navadil glih toliko, da sem lahko igral.«*

Franc Dolinar je bil dirigent do leta 1950⁴² in je mlade fante, med njimi Draga Kopača, učil igranja na instrumente: *»Ko je učil, on je imel uro, to je, z vsakim je imel četrť ure, pol ure, potem ko si pa znal, si pa šel na vajo. Vaje so bile pa največkrat ob četrťkih. Samo takrat je bila samo enkrat na teden.«* Kopačeva žena Mara se učnih ur pri Dolinarju spominja iz pripovedovanja svojih bratov, ki sta kmalu po vojni začela igrati pri godbi; eden od njiju – Tone Tome – je še danes aktiven: *»Otroci so komaj čakali. Dolinar je imel vajo v nedeljah ob desetih po maši. So šli zjutraj k maši, potem pa na vajo. Je bil pa ringelšpil tamle nasproti pri Bencaku in sta šla naš Tone [Tome] pa Filip [Plešec] na ringelšpil. Ta dva sta Dolinarja gor videla, on je pa ta dva dol videl, ker ni bilo nič bajt vmes. Naslednjo nedeljo je Dolinar prišel k nam, pa za lase jih je držal, 'kje sta pa bila?' Ni upal pa nobeden povedat, je pa Dolinar rekel, 'jaz sem vaju videl.' Potem je pa Tone rekel, 'saj sem jaz tudi vas.' Potem ga je pa spustil.«*

38 Arhiv GM, Spoštovane tovarišice in cenjeni tovariši, govor ob 40-letnici godbe z dne 3. julija 1970, tipkopis.

39 Arhiv GM, Zapisnik drugega občnega zbora Godbenega odseka Sora, Svetje - Medvode, z dne 23. februarja 1950, tipkopis.

40 Arhiv GM, napoved koncerta ob 50-letnici godbe z dne 28. novembra 1980, tipkopis.

41 Arhiv GM, Naši jubilaranti (op. 25); Nekaj bistvenih podatkov o Godbi na pihala na Svetju pri Medvodah (op. 23).

42 ROZMAN 1970 (op. 22), str. 5.

**Sprevod po Medvodah z godbo na čelu po Medvodah
v prvih letih po 2. svetovni vojni [arhiv GM]**

Na občnem zboru 23. februarja 1950 je predsednik Franc Krelj poročal, da je godbeni odsek pristopil h gasilskemu društvu Preska - Medvode,⁴³ pod okriljem katerega je deloval do leta 1954.⁴⁴

Leta 1951 je imela godba 26 članov in 30 nastopov, od tega osem kulturnih ter po 11 žalnih in manifestacijskih oziroma propagandnih. Skupaj so godbeniki za nastope porabili 5434 ur. Na nastopu je bilo v povprečju 19 moških, kar je pomenilo 74-odstotno udeležbo. V tem letu so imeli godbeniki tudi 98 vaj, od tega jih je bilo 56 za novince in 42 za starejše člane. Na vaji je bilo v povprečju 11 članov, kar pomeni, da je bila udeležba le 42-odstotna. Za vaje so skupaj porabili 2744 ur.⁴⁵

Leta 1952 je imela godba 30 članov, pet od njih jih je služilo vojaški rok, zato niso bili aktivni.⁴⁶ Vaje so imeli enkrat tedensko, udeležba pa je bila 70-odstotna. Nastopali so 34-krat (za kar so porabili skupaj 3587 ur), od tega so imeli šest kulturno-prosvetnih nastopov, osem zabavnih, 11 komemoracijskih ter devet manifestativno-propagandnih nastopov. V društvo so sprejeli tri nove učence, vendar dva nista kazala posebnega zanimanja.⁴⁷

43 Arhiv GM, Zapisnik drugega občnega zbora (op. 39).

44 Arhiv GM, Naši jubilarji (op. 25).

45 Arhiv GM, Poročilo z dne 3. januarja 1952, tipkopis.

46 Arhiv GM, Seznam članov godbenega odseka gasilskega društva Medvode na Svetju z dne 10. septembra 1952, tipkopis.

47 Arhiv GM, Poročilo upravnega odbora Godbenega odseka Svetje z začetka leta 1953, tipkopis.

**Medvoška godba v začetku 50. let 20. stoletja,
najverjetneje pred Urbančevo hišo v Medvodah [arhiv GM]**

»Mi smo včasih tudi veselice organizirali,« se spominja Drago Kopač. Na ta način so v prvih povojnih letih zaslužili nekaj denarja, ki so ga porabili predvsem za nakup instrumentov. »Na primer pri Zlatetu je bila ta prva veselica, meni se zdi, po vojni v Medvodah. Prva. In takrat ni se vina dobilo, Dolinar je dol imel poznane na Bizeljskem, dvesto ali osemsto litrov vina so pripeljali gor, klobase ... So kuhali v kuhinji klobase in jih je Batičeva v skledi nesla na glavi. Tja, kamor jih je nesla, jih ni več prinesla. 'Ja, pa daj meni' – to so se zagnali, veš, kaj je to bilo. In eden je kasiral pa klobase dajal. To je bilo najbrž 1948. ali 1949. leta. [...] 52. leta je bila pa veselica že pri Bošku [Andreju Knificu]. Moke ni bilo, kruha ni bilo, potem smo šli pa fehtat. Goričane, Rakovnik, Sora, kjer smo špilali za veliko noč za procesijo – 'ja, vi ste pa špilali,' pa se je dobilo. Pa smo na kolesu pripeljali. V žakelj je ata nažokal, je že kar žakelj s seboj vzel, pa smo kar stresali noter potem tisto moko. In so kruh spekli. [...] Če je bila kaka državna oziroma partijska proslava, tisti so že dobili kakšen kontingent, tule pa nič. Tule smo vse nosili, pa jajca, pa suho meso, pa špeh ... O, kakšno je bilo.«

Za veselico, ki je bila 3. avgusta 1952, je Oddelek za notranje zadeve pri Okrajnem ljudskem odboru Ljubljana okolica izdal odločbo, s katero je dovolil »nabiranje prostovoljnih prispevkov, ki so namenjeni za izvedbo srečelova na prireditvi [...] na območju občine Medvode za dobo enega meseca [...] – Nabiranje prostovoljnih prispevkov se vrši v materialu. Prispevki se pobirajo po hišah in po podjetjih. – Vsak nabiralec mora imeti nabiralno knjižico ali seznam, potrjeno od predstavnikov

društva, in pooblastilo, da je v imenu društva pooblaščen nabirati prostovoljne prispevke.«⁴⁸ Z izkupičkom so godbeniki poplačali dolgove »ter si poleg tega kupili tudi šasijo rešilnega 20-sedežnega avtomobila.« Da bi jo tudi usposobili za vožnjo, jim je zmanjkalo denarja, zato so priredili še vinsko trgatve, »ki pa radi hladnega vremena, slabe organizacije in poleg tega še razkopane poti čez Svetje ni uresničila naših pričakovanj ter smo z njenim malenkostnim izkupičkom krili le tekoče stroške.«⁴⁹

Podobno veselico oziroma »kulturno zabavno prireditvev, združeno s plesom in srečelovom«, so organizirali tudi 20. junija 1954, prav tako pri Bošku (Knificu) na Svetju.⁵⁰ Prodajali so jedi in alkoholne pijače. Čisti dobiček veselice je bil namenjen za popravilo instrumentov, vzdrževanje godbenega doma in redno delo društva.⁵¹

Ker je godba organizacijsko do leta 1954 pripadala gasilskemu društvu Preska - Medvode, so godbeniki nastopali v gasilskih uniformah. »*Uniforme smo dobili, ker takrat so gasilci dobili uniforme, mi smo pa bili brez. In ata od moje žene je bil tajnik, pa je sforsiral, da smo dobili uniforme. In smo bili ta čas gasilci,*« je pripovedoval Drago Kopač. Njegova žena Mara še ve, kakšne so bile te obleke: »*To so bile svečane gasilske obleke, iz blaga, vse z rdečim obrobljeno.*«

»*Potem je pa bilo – 'gasilska godba ni ta prava godba, mi smo delavska godba,'*« se spominja Drago Kopač. Zato se je godba leta 1954⁵² vključila v novoustanovljeno Delavsko prosvetno društvo Svoboda Medvode.⁵³

48 Arhiv GM, Odločba OLO Ljubljana okolica, Oddelek za notranje zadeve, št. IV-4470/1-52-Pi/Er. z dne 16. julija 1952, tipkopis.

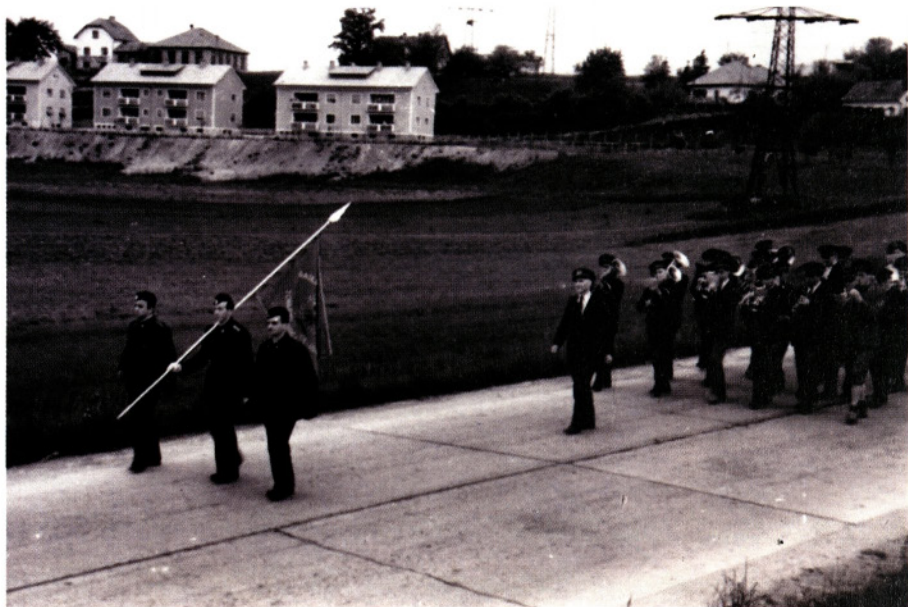
49 Arhiv GM, Poročilo upravnega odbora (op. 47).

50 Arhiv GM, Prijava prireditve z dne 21. maja 1954, tipkopis.

51 Arhiv GM, Prošnja za prodajo jedil in za točenje alkoholnih pijač z dne 21. maja 1954, tipkopis.

52 Arhiv GM, Naši jubilarji (op. 25).

53 »*Društvo je v začetku vključevalo vrsto dejavnosti, kot npr. gledališko, glasbeno, vokalno, knjižnično, kinematografsko dejavnost. Te dejavnosti so se osamosvojile in danes nekatere delujejo kot samostojna društva,*« je leta 1976 za radijsko oddajo *Medvode slavijo prvi maj* (gl. op. 3) povedal takratni predsednik DPD Svoboda Franc Orel.

Godba v sprevodu po Medvodah leta 1954 [arhiv GM]

Sprevod skozi Medvode, Presko, Vaše, Goričane in Svetje ob 25-letnici godbe
(na sliki sprevod skozi Medvode) [arhiv GM]

Sprevod skozi Medvode, Presko, Vaše, Goričane in Svetje ob 25-letnici godbe
(na sliki sprevod skozi Medvode) [arhiv GM]

Godbeniki med igranjem na slovesnosti ob 25-letnici medvoške godbe
pred godbenim domom [arhiv GM]

Medvoška godba sredi 50. let (domnevno 1957) [arhiv GM]

Medvoška godba, verjetno konec 50. let [arhiv GM]

V povojnem času je godba kakovostno napredovala; z besedami Lada Jelena: *»Mi smo potem organizirali glasbeno šolo v Preski, prav s tem namenom, da bi ta glasbena šola dala novi kader. Iz te glasbene šole je prišlo dokaj novih godbenikov, tako da tudi danes so ti mladi godbeniki v šoli in se še nadalje izpopolnjujejo. S*

tem mislim, da je garancija, da bo ta godba imela še vnaprej svoje uspehe.«⁵⁴ Da je bila zveza med glasbeno šolo in godbo uspešna, potrjuje tudi Vinko Avguštin, ki se je v društvo vključil leta 1960: »Moram reči, da sem rad pleh muziko poslušal. Pa vseč mi je bilo to. Ravnatelj glasbene šole je bil dirigent godbe takrat. Tisti, ki smo se takrat učil kakšen pleh pihat, to je šlo vse k pleh muziki. V osnovno šolo sem še hodil, v Presko, ko sem začel igrat.«

V letu, ko se je Vinko Avguštin pridružil godbi (1960), so godbeniki obeležili 30-letnico svojega delovanja. Tedaj je godba imela 30 članov, med njimi še sedem ustanoviteljev: pet bratov Krelj, njihovega bratranca Franca Krelja in Janeza Kozamernika.⁵⁵ Na leto so imeli okoli 30 nastopov.⁵⁶

Medvoški godbeniki v sprevodu ob 30-letnici godbe leta 1960 [arhiv GM]

Godbeni odsek je v letu 1964 »zaradi različnih notranjih in zunanjih vplivov današnjega časa na amatersko dejavnost« prenehal delovati, dokler niso v začetku leta 1966 dejavnosti znova oživili. Vse od začetka delovanja društva po vojni odsek »ni prejel nobene dotacije od kogarkoli, marveč se je vzdrževal izključno iz lastnih virov denarja, pridobljenega z nastopi.«⁵⁷

Med letoma 1947 in 1969 je godba nastopila skoraj 700-krat. Od teh nastopov jih je 66 imelo koncertni značaj (samostojni koncerti ali koncerti v sklopu večjih

54 *Medvode slavijo prvi maj* (op. 3).

55 Eden od bratov Krelj, Franc, med ustanovitelji v Kroniki (gl. op. 21) ni omenjen; morda zato, ker je imel isto ime kot pobudnik za ustanovitev godbe Franc Krelj (po domače Jurčkov), ki je bil bratranec bratov Krelj.

56 Arhiv GM, abe, 30 let vztrajnega in požrtvovalnega dela, (članek iz neznanega časopisa), 6. 7. 1960.

57 Arhiv GM, osnutek pisma medvoškim podjetjem, rokopis.

prirediv), 138-krat je godba sodelovala na proslavah državnih in narodnih praznikov, 12-krat na velikih povorkah oziroma manifestacijah (prvomajska parada, gasilski kongres, zborovanja ipd.), 83-krat pa na manjših manifestacijah (budnice, gasilske proslave, sprejemi tujih državnikov, krajevne povorke, baklade ipd.), 62-krat je sodelovala pri odkrivanju spominskih obeležij, 28-krat so godbeniki igrali na zabavnih prireditvah, 46-krat na komemorativnih svečanostih in 256-krat na pogrebih občanov.⁵⁸

Ko so v letu 1970 proslavili 40-letnico svojega delovanja, je imela godba 25 članov,⁵⁹ od tega pet ustanoviteljev⁶⁰ in sedem moških, ki so po vojni »pomladili« zasedbo.⁶¹ Njihovo praznovanje je sovpadalo s proslavljanjem 25-letnice osvoboditve, zato so v tednu od 27. junija do 5. julija pripravili številne prireditve.⁶² V zaključni slovesnosti so poleg medvoške sodelovale tudi godbe iz Kranja, Domžal, Mengša, Gorij in tovarne Litostroj.⁶³

Godbeniki v slavnostnem sprevedu ob 40-letnici godbe leta 1970 [arhiv GM]

58 Arhiv GM, Nekaj bistvenih podatkov o Godbi na pihala na Svetju pri Medvodah (op. 24).

59 ROZMAN 1970 (op. 22), str. 5.

60 Arhiv GM, France DUHOVNIK, 40 let medvoške godbe, tipkopis.

61 Arhiv GM, Naši jubilarci (op. 25); Nekaj bistvenih podatkov o Godbi na pihala na Svetju pri Medvodah (op. 24).

62 ROZMAN 1970 (op. 22), str. 5.

63 KOPAČ 2000 (op. 21), str. 9.

Slovesnost ob 40-letnici godbe pri medvoški elektrarni leta 1970 [arhiv GM]

Združeni pihalni orkestri iz tovarne Litostroj, Mengša, Domžal, Gorij, Kranja in Medvod na slovesnosti ob 40-letnici medvoške godbe pri medvoški elektrarni leta 1970 [arhiv GM]

Godba na slovesnosti ob odprtju tovarne Color v Preski leta 1970 [arhiv GM]

Medvoška godba na gasilski paradi v Zapogah v 70. letih 20. stoletja [arhiv GM]

V letu 1974 je takratni predsednik godbe Franc Jenko v poročilu za občni zbor obdelal podatke prisotnosti godbenikov na vajah in nastopih za leti 1972 in 1973. Ugotovil je, da so bili godbeniki v preteklih dveh letih skupaj 191-krat (na 106 vajah in 76 nastopih) oziroma kar 15.400 ur. Izračun ur je zasnoval na povprečju 30 godbenikov na vajo in nastop. Vsak godbenik je v povprečju porabil 510 ur

ali »skoraj tri mesece normalnega delovnega časa«. Godba je ob svojem obnem zboru leta 1974 imela 35 članov, ki so se 85-odstotno udeleževali vaj in nastopov. H godbi je prišlo tudi deset mladih glasbenikov, od tega štiri dekleta, »kar smatram, da je plod skupnega dela z glasbeno šolo. Takega sodelovanja si vsekakor želimo tudi v bodoče,« je zapisal Jenko.⁶⁴

Z vključitvijo mlajših godbenikov pa se je godba soočila s finančno stisko. Dotacija Zveze kulturno prosvetnih organizacij (ZKPO) občine Ljubljana Šiška in lastni zaslužek sta namreč zadoščala le za kritje najnujnejših potreb, kot na primer za nakup notnega papirja in not, za manjša popravila instrumentov in nagrado kapelniku, ne pa tudi za nakup novih instrumentov in uniform. Takratni predsednik sindikata v tovarni Donit je za rešitev finančnih težav predlagal pripojitev godbe k Donitu, s čimer se je strinjal tudi generalni direktor, »s pripombo, da ostane naša [godbena] dejavnost še naprej strogo amaterska.«⁶⁵ Izvršni odbor sindikata je nato godbi maja 1973 poslal dopis, da se godba priključi k Donitu pod nazivom »Pihalni orkester Donit, Medvode«. Zaradi ustanavljanja temeljnih organizacij združenega dela (TOZD-ov) in oblikovanja statotov krajevnih skupnosti in občine ter zvezne ustave sklep do občnega zbora 1974 še ni bil realiziran; »[p]ravljenik našega društva mora biti usklajen po vseh pravnoveljavnih aktih in takrat bo združitev tudi uradno dovoljena.«⁶⁶ Donit je tako od sredine 70. do začetka 90. let prejšnjega stoletja izdatno finančno podpiral godbo.

Jenkovo poročilo je zelo izčrpen vir za vpogled v dejavnost godbe v začetku 70. let. V letu 1972 je godba imela 36 vaj in 37 nastopov, od tega tri budnice, dva koncerta pred tovarno Color in rekreacijskim centrom, sodelovali so na sedmih gasilskih paradah v tedanji občini Ljubljana Šiška in na dveh izven njihove matične občine (na Viču in Ježici), na zboru slovenskih pionirjev na Kureščku (kjer se je zbralo kar 6.000 pionirjev), na občinski proslavi v gradu Goričane, ki jo je organizirala ZKPO občine Ljubljana Šiška, na turistični prireditvi Zbiljska noč, paradi republiškega tekmovanja traktoristov v Vodichah, na tradicionalni Katarinski pomladi, na športnih igrah Donita in Colorja, igrala pa je tudi na dveh komemoracijah in 13 pogrebih. Leta 1973 pa so imeli godbeniki kar 70 vaj in 39 nastopov. Igrali so na štirih budnicah, proslavi ob 30-letnici pionirske organizacije v Medvodah, Prešernovi proslavi v Sori, na tretjem taboru planincev na Slavkovem domu, sodelovali so na prvem občinskem prazniku v Šiški, imeli so koncerta ob dnevu borca in dnevu vstaje slovenskega naroda, igrali so ob odprtju tovarne Donit v Sodražici in na športnih igrah Donitijada v Borovnici, se udeležili izbirnega tekmovanja v Ribnici, sodelovali na proslavi ob 400-letnici kmečkih puntov na Senici, na Zbiljski noči, Katarinski pomladi in republiškem tekmovanju traktoristov v Vodichah, dveh proslavah v počastitev praznika dela in dneva republike, igrali so na sedmih gasilskih paradah

64 Arhiv GM, Franc JENKO, Poročilo predsednika Godbe Medvode z dne 11. marca 1974, tipkopis.

65 Zapisnik razgovorov dne 10. 4. 1973 v podjetju Donit Medvode, tipkopis.

66 Arhiv GM, JENKO 1974 (op. 64); Zapisnik razgovorov (op. 65).

v občini in na dveh izven matične občine (v Horjulu in Škofji Loki), sodelovali pri srečanju meščanov Reke in Ljubljane ter igrali na devetih pogrebih.⁶⁷

Leta 1976 je Franc Jenko, takrat že nekdanji predsednik godbe, poročal: »*Delovanje godbe je bilo zelo pestro, saj smo imeli v obdobju zadnjih šest let preko 250 nastopov. Dostojno smo proslavili 40-letnico, kasneje 45-letnico svojega obstoja, ki je bila združena s 30-letnico osvoboditve. Pri zaključnih svečanostih so sodelovali tudi vsi sosednji pihalni orkestri. Ob tej priliki so bila 25 godbenikom podeljena tudi Gallusova odličja. Sodelovali smo tudi leta 1970 v Kopru na reviji pihalnih orkestrów Slovenje in na izbirnem tekmovanju pihalnih orkestrów v Ribnici leta 1973. V letu 1974 smo navezali stike z godbo Sandrik iz Slovaške in s pomočjo kolektiva Donit imeli srečanje v Medvodah in na Slovaškem. [...] Izražam zadovoljstvo in ponos, da nas je družba za opravljeno glasbeno dejavnost nagradila s kolektivnim srebrnim priznanjem OF za leto 1975 in dala voljo do dela za bližajoči se tisoči nastop.*«⁶⁸

Tisoči nastop naj bi medvoška godba odigrala za dan republike leta 1976.

Medvoška godba in godba Sandrik s Slovaške na odprtju Donitove tovarne tesnil v Veliki Loki pri Trebnjem leta 1975 [arhiv GM]

67 Arhiv GM, JENKO 1974 (op. 64)

68 Medvode slavijo prvi maj (op. 3).

Obisk medvoške godbe pri godbi Sandrik v Rihnjavi na Slovaškem konec 70. let
[arhiv GM]

V letu 1977 je imela godba Medvode 79 vaj, ki so trajale v povprečju tri ure, torej skupaj 237 ur, in 45 nastopov, ki so trajali skupaj 154 ur. Med drugim so večkrat igrali »za Tita«: na sprejemu Titove štafete v Goričanah, na Titovem mimohodu skozi Medvode in na proslavi ob Titovem 85. rojstnem dnevu. Sodelovali so tudi na 16 pogrebih, pionirskem mitingu s predajo Kurirčkove pošte v Goričanah, osrednji proslavi Komunistične partije Slovenije v Hali Tivoli, pri slovesnem začetku del na novem cestnem odseku v Šentvidu, ob občinskem prazniku in proslavah krajevnih skupnosti, na srečanju občinskih pihalnih orkestrrov in tekmovanju v Trziču, na proslavi ob tednu upokojencev in nenazadnje ob začetku prvenstva v ragbiju.⁶⁹

30

Z nastopanjem so godbeniki služili denar za pokritje sprotnih potreb v društvu. Ker pa so se stroški za delovanje godbe – honorar dirigenta in učitelja tolkal, šolnina za učence glasbene šole, potni stroški, sredstva za vzdrževanje in obnovo uniform in instrumentov – kmalu toliko povečali, da nastopi in dotacije niso zadostovali za njihovo pokritje, je upravni odbor finančna sredstva poskušal dobiti prek samoprispevkov v višini pet dinarjev na zaposlenega v medvoških delovnih kolektivih. Leta 1978 so akcijo podprli tudi direktorji medvoških podjetij in družbenopolitični predstavniki v medvoški krajevni skupnosti.⁷⁰ Do leta 1980 so jim na ta način pomagali Krajevna skupnost Medvode, Tekstil Medvode, Predilnica Medvode, Slovenijales Medvode, Elektrarna Medvode in TOZD-i Donita.⁷¹ Kljub

69 Arhiv GM, Meta DUHOVNIK, Seznam nastopov v letu 1977, tipkopis.

70 KOPAČ 2000 (op. 21), str. 12.

71 Arhiv GM, dopis Colorju s pogodbo o plačevanju samoprispevka z dne 18. marca 1980, tipkopis.

temu so za nakup novih uniform ali instrumentov godbeniki prosili za dodatne donacije, ki so jih največkrat prispevali občina Ljubljana Šiška, Donit, Color, Elektrarna, Tekstilna in Aero celuloza (današnja Papirnica Goričane).⁷²

Medvoška godba na pogrebu Vinka Krelja leta 1978 [arhiv GM]

Medvoška godba na slovesnosti ob TVD Partizan v Medvodah konec 70. let [arhiv GM]

⁷² Prim. Arhiv GM, Stanislav PIPAN, Poročilo predsednika o delovanju Godbe na pihala Medvode v letih 1980–1982 z dne 18. februarja 1982, tipkopis.

Leta 1980 so godbeniki v Statističnem listu Zveze pihalnih orkestrów Slovenije (njeni člani so bili od leta 1970) zapisali, da ima društvo 30 članov⁷³ (po podatkih iz Predloga programa kulturne aktivnosti v koledarskem letu 1981 pa 33).⁷⁴ Gojili naj bi stike z godbo Sandrik iz Dolnih Hamer na Češkoslovaškem in z godbo Sternberg iz Ravensburga v tedanji Zvezni republiki Nemčiji⁷⁵ (do gostovanja slednje v Medvodah junija 1980 – dober mesec po Titovi smrti – ni prišlo, ker jim je Zveza kulturnih organizacij Ljubljana Šiška to »odsvetovala«).⁷⁶ Godbeniki so se na vajah srečevali dvakrat na teden, vaj pa so se udeleževali 70-odstotno. Godba je imela svojega arhivarja, dirigent pa je za svoje delo prejemal honorar. Na leto naj bi se godbi pridružili štiri učenci glasbene šole, vzroka sodelovanja z glasbeno šolo pa sta bila »potreba in isti prostori«. Medvoška godba se je pritožila zaradi pomanjkanja finančnih sredstev za redno vzdrževanje in pridobitev novih godbenikov.⁷⁷

Godba je konec 70. in v začetku 80. let nastopala v krajevnih skupnostih Medvode, Smladnik, Topol in Sora ter v okoliških krajih v občini Ljubljana Šiška. Izvajala je koncertne skladbe domačih in tujih avtorjev ter narodnoosvobodilne skladbe. V letu 1981 naj bi po zastavljenem programu sodelovala na proslavah, družbenopolitičnih manifestacijah, za kulturni praznik, ob dnevu žena, dnevu OF, prvem maju, na občinskem prazniku za dan borca, ob dnevu vstaje, na odkrivanju obeležij NOB, ob razvitju praporov Zveze borcev NOV, na gasilskih prireditvah, ob krajevnem prazniku, dnevu mrtvih, dnevu republike, dnevu JLA ter na komemoracijah padlim talcem in padlim borcem. Ob 40-letnici vstaje so nameravali prirediti več promenadnih koncertov. Opozarjali so, da se zaradi ostarelosti godbenikov (nekateri so igrali že 50 let) soočajo s kadrovske težavami, zato so devetim učencem v šolskem letu 1980/1981 plačevali šolnino za glasbeno šolo.⁷⁸

Slavnostni koncert ob 50-letnici delovanja godbe leta 1980 je bil tudi koncert v počastitev dneva republike (28. novembra v domu Svobode). Takrat sta bila od ustanoviteljev v godbi aktivna še Jože in Franc Krelj (Jurčkov, bratranec bratov Krelj).⁷⁹ Do takrat je imela godba že več kot 1200 nastopov, samo v jubilejnem letu pa čez 50, »kar pomeni na vsakega člana preko 350 ur, in to prostovoljnih.«⁸⁰

73 Arhiv GM, *Statistični list ZPOS* z dne 6. oktobra 1980, tipkopis.

74 Arhiv GM, Predlog programa kulturne aktivnosti v koledarskem letu 1981, prijava na razpis Kulturne skupnosti občine Ljubljana Šiška in Ljubljanske kulturne skupnosti z dne 14. novembra 1980, tipkopis.

75 Arhiv GM, *Statistični list ZPOS* (op. 73).

76 Arhiv GM, PIPAN 1982 (op. 72); gostovanje jim je menda odsvetovala tudi občinska SZDL.

77 Arhiv GM, *Statistični list ZPOS* (op. 73).

78 Arhiv GM, Predlog programa (op. 74).

79 Arhiv GM, Zapisnik redne seje UO Godbe na pihala Medvode z dne 15. novembra 1980, tipkopis.

80 Arhiv GM, napoved koncerta (op. 31).

Godbeniki na proslavi ob 1. maju v tovarni Donit leta 1988 [arhiv GM]

Godbeniki na mitingu v Tacnu leta 1989 z drugimi ljubljanskimi godbami [zasebni arhiv Gorazda Fertina]

Medvoška godba z godbo tovarne Litostroj in godbo iz Vodice na srečanju pihalnih orkestrrov v Mostecu leta 1989 [foto: Brane Praznik, arhiv GM]

Orkester je kljub večjim težavam konec 80. in v začetku 90. let »kar uspešno deloval.« Godba je »[p]okrivala [...] vse potrebe po igranju v medvoški kotlini, šišenski in ljubljanski regiji in še drugod.« V povprečju so imeli štiri nastope na mesec. V letih 1993 in 1994 pa se je godba soočila z večjimi finančnimi težavami, saj si niso več mogli privoščiti nakupa manjkajočih uniform in instrumentov niti pokrivati potnih stroškov. »Volja in družabnost sta začeli močno upadati. Godbeniki so začeli odhajati, vaje niso bile več popolne, tako da je bilo delovanje že skoraj nemogoče.« Kljub temu so se godbeniki na občnem zboru leta 1995 odločili, da društva ne bodo razpustili.⁸¹ Tega leta je bila ustanovljena tudi samostojna občina Medvode, ki je po svojih začetnih težavah uredila financiranje godbe, s čimer je društvo dobilo nov zagon. Njegovi člani so obnovili svoje instrumente in kupili nove uniforme. Vedno pogosteje so poleg koračnic in narodnozabavne glasbe izvajali tudi zabavni koncertni program. Na prelomu tisočletja so imeli v povprečju več kot 80 vaj in 20 nastopov na leto.⁸²

81 Arhiv GM, Zapisnik občnega zbora Pihalnega orkestra Medvode z dne 23. marca 1995, tipkopis.

82 Prim. Arhiv GM, zapisniki občnih zborov 1999–2001.

Godbeniki na koncertu v Blagovnem centru Medvode leta 1997 [arhiv GM]

Leta 1998 je imela godba 81 vaj in 17 nastopov, udeležba na vajah je bila 60-odstotna. Tega leta je upravni odbor godbe pripravil načrt glasbene delavnice Godbe Medvode, s katero bi zagotovili priliv novih članov. Godba se je namreč tudi po osamosvojitvi Slovenije vsako leto soočala s pomanjkanjem podmladka. V medvoški glasbeni šoli, ki je podružnica Glasbene šole Franca Šturma s sedežem v Ljubljani, vsaj do šolskega leta 1995/1996 po navedbah godbenikov sploh ni bilo oddelka za pihala in trobila.⁸³ Z načrtom glasbene delavnice je godba občino Medvode skušala opozoriti na svoje potrebe po novih članih, zato so se predstavniki godbe sestali s svetovalcem župana za družbene dejavnosti in ravnateljico glasbene šole. Na občini so kljub občutku godbenikov, da je bil odnos do glasbene delavnice »dokaj negativen«, spoznali potrebo po določenih ukrepih. Godba se je zavezala, da bo organizirala predstavitve instrumentov po osnovnih šolah in zagotovila vpis desetih učencev, starih do 15 let. Glasbena šola naj bi zanje organizirala izobraževanje, občina pa naj bi prispevala sredstva za predstavitve dejavnosti in nakup instrumentov za nove učence.⁸⁴

Naslednje leto (1999) je imela godba 81 vaj in 29 nastopov, med drugim štiri samostojne koncerte in tri koncerte, s katerimi so člani godbo predstavili učencem osnovnih šol. S koncerti so naleteli na dober odziv, saj so se v šolskem letu 1999/2000 v medvoško glasbeno šolo vpisali štirje otroci k pouku klarineta, trije k pouku

83 Prim. Arhiv GM, Izvolitev ravnatelja Glasbene šole Franc Šturma, dopis Komisiji za volitve in imenovanja pri Svetu občine Medvode z dne 8. marca 1996, tipkopis.

84 Arhiv GM, Zapisnik rednega občnega zbora članov Kulturnega društva Godba na pihala Medvode z dne 18. februarja 1999, tipkopis.

saksofona in trije k pouku trobente, godbeno delavnico pa sta obiskovali učenka saksofona in tolkal.⁸⁵ Žal pa se razmerje med orkestrskimi in drugimi instrumenti ni bistveno popravilo. V šolskem letu 2000/2001 se je v medvoški podružnici šolalo 110 otrok, od tega pa jih je bilo kar 43 odstotkov vpisanih k pouku klavirja in le 14,5 odstotka k pouku instrumentov, ki bi jih potrebovali v godbi.⁸⁶ Na pobudo župana Stanislava Žagarja se je tako konec leta 2000 sestal iniciativni odbor za osamosvojitve medvoške glasbene šole, katerega član je bil tudi tedanji predsednik godbe Uroš Oblak. Do osamosvojitve zaradi sistema financiranja glasbene šole (plačo za učitelja namenja država, ki zato tudi mora odobriti dodatna vpisna mesta) ni prišlo, so pa na račun vpisnih mest za orkestrske instrumente na drugih podružnicah povečali število vpisnih mest na medvoški podružnici.⁸⁷

V godbo so se leta 2001 sicer včlanili štirje učenci glasbene šole,⁸⁸ vendar to še vedno ni zadoščalo za rešitev kadrovskega problema medvoške godbe. Tudi v naslednjih petih letih se je le redkokateri učenec glasbene šole vključil v društvo, in sicer – po ugotovitvah godbenikov – predvsem zaradi neustreznega odnosa določenih učiteljev ter nezanimanja staršev in posledično tudi otrok. Godba je tako sama organizirala poučevanje deficitarnih instrumentov in tako so se v začetku leta 2001 trije njeni člani začeli učiti tubo, pozavno in bariton.⁸⁹

Leta 2000 je imela godba 31 članov, 81 vaj in 22 nastopov. Društvo je praznovalo 70-letnico obstoja, kar so obeležili z izdajo knjižice *Razvoj medvoške godbe na pihala 1929–2000: zbornik ob 70-letnici*, s prvim srečanjem godb v Medvodah in slavnostnim koncertom.⁹⁰ Tega leta je bila v sklopu godbe ustanovljena tudi mažoretna skupina. V začetku leta 2001 so mažoretke dobile uniforme (skladne z občinskimi barvami), prvič pa so nastopile spomladi na srečanju godb v Medvodah.⁹¹ Mažorete so občasno – odvisno od števila deklet, ki so v določenem šolskem letu obiskovale vadbo – spremljale godbo na paradah in nekaterih nastopih, dokler zaradi pomanjkanja zanimanja med dekleti niso prenehale delovati.

85 Arhiv GM, Zapisnik rednega občnega zbora članov Kulturnega društva Godba na pihala Medvode z dne 16. marca 2000, tipkopis.

86 Arhiv GM, Jože ŠREKL, Pojasnilo in utemeljitev predloga sklepa o ustanovitvi samostojne Glasbene šole Medvode, 2001, tipkopis.

87 Za podatke se zahvaljujem Urošu Oblaku.

88 Arhiv GM, Zapisnik rednega občnega zbora članov Godbe Medvode z dne 4. aprila 2002, tipkopis.

89 Arhiv GM, Zapisnik rednega občnega zbora (op. 88).

90 Arhiv GM, Zapisnik rednega občnega zbora članov Kulturnega društva Godba na pihala Medvode z dne 22. marca 2001, tipkopis.

91 <http://www.godba-medvode.si/Mazoretke.htm>, pregledano 24. 7. 2006.

Medvoška godba na novoletnem koncertu v Sori, prva leta 21. stoletja [arhiv GM]

Mažoretna skupina na nastupu z medvoško godbo v Murski Soboti leta 2003
[zasebni arhiv Tomaža Logondra]

V šolskem letu 2006/2007 je medvoška godba znova začela tesneje sodelovati z glasbeno šolo, da bi pripomogla k povečanju vpisa na godbene instrumente. Sodelovanje je bilo tokrat uspešnejše, saj se v godbo zadnja leta vključujejo tudi otroci – leta 2008 se je godbi pridružilo pet mladih glasbenikov – še vedno pa primanjkuje godbenikov na nizkih trobilih in tolkalih. Oktobra 2009 je imela godba 37 članov.

NASTOPI, KI OSTANEJO V SPOMINU

Prvega povojnega nastopa godbe s pomlajeno zasedbo se Drago Kopač še dobro spominja: *»Ta prvi nastop je bil v Smedniku na velikonočno soboto 1946. [ali 1947.] leta. To je bil naš prvi nastop. Igrali smo vstajenje. Pa potem še ene par let.«* Sprva oblast ni nasprotovala, da je godba igrala za cerkvene praznike. *»Ja, takrat smo še za sveto rešnje telo, ko je bila procesija, tudi še špilali.«* Celó borci oziroma vojaki s puškami so se udeležili procesije. Kmalu pa so morali prenehati igrati ob cerkvenih praznikih; nazadnje so igrali v Sori ob štirih zjutraj za veliko noč. Vinko Avguštin se spominja: *»Takrat [1960] smo za pogrebi špilali, v cerkvi pa ne.«* Tudi zato, ker je dve leti zapored nekdo prijavil godbo, da se pripravlja na igranje ob vstajenju v Sori; po besedah Draga Kopača: *»In so predsednika klicali, pa [Franceta] Duhovnika, da ne smejo iti. Enkrat je pa Jurčkov Francelj [Franc Krelj, bratranec bratov Krelj], ko smo špilali v Sori, dobil dopis. Pa je rekel, 'uh, čisto sem pozabil, tole sem včeraj dobil, da ne smemo iti špilat, pa sem čisto pozabil pokazati.'«* Dilemo so godbeniki rešili tako, da so v cerkvi igrali s svojimi instrumenti.

Da je bilo sodelovanje godbe in celo posameznih godbenikov pri cerkvenih obredih po mnenju krajevne skupnosti resnično sporno, priča zapisnik prve izredne seje upravnega odbora z dne 16. aprila 1981. *»Tov. Avguštin [takratni predsednik godbe] je pojasnil vsem prisotnim, da smo s strani SZDL [Socialistične zveze delovnega ljudstva] pri KS [Krajevni skupnosti] Medvode dobili ustno prepoved igranja godbe kot celote oz. tudi posameznih godbenikov pri cerkvenem [velikonočnem] obredu na dan 19. 4. 1981 v Sori. – Tov. Avguštin in tov. Ažman sta bila klicana na razgovor na KS Medvode, in sicer v četrtek dne 16. 4. 81 ob 9. uri. Razgovor je vodil predsednik SZDL tov. Izlakar Alojz v prisotnosti tajnika Notar Karla. Pojasnjeno jima je bilo, da godba nastopa v sklopu KS in da na tem obredu v nobenem primeru ne sme sodelovati. Predstavnik godbe sva pojasnila, da ta prepoved posameznikom godbe ne more veljati, ker ima vsak človek pravico sam odločati, kje se giblje in kaj dela v svojem prostem času, če s tem nikogar ne ogroža. Poleg tega pa vsaka taka prepoved lahko vpliva tudi na udeležbo nastopov na javnih prireditvah, vajah in nasploh na obstoj godbe. Ne glede na to je bila predstavnikoma godbe dana naloga, da ta nastop vsekakor preprečita, pa čeprav so to samo posamezniki. – UO*

[upravni odbor] godbe o tem sodelovanju posameznih godbenikov ni bil obveščen, ker so zanj vedeli le posamezniki oz. tisti, ki so imeli namen sodelovati.« To je sprožilo burno razpravo prisotnih na izredni seji, saj so nekateri menili, da je to sodelovanje popolnoma osebnega značaja, zato jim ga upravni odbor godbe ne more prepovedati, drugi pa so zavzemali nasprotno stališče, da člani pri tem obredu ne smejo sodelovati, sploh pa ne z godbenimi instrumenti. Nazadnje so sklenili, da bodo apelirali na godbenike, naj ne sodelujejo pri cerkvenem obredu v Sori, ker naj bi bilo s tem ogroženo sodelovanje godbe s Krajevno skupnostjo Medvode.⁹²

Po vojni so godbeniki začeli igrati na vsakoletni slovesnosti v gramozni jami v spomin na 25 talcev, ki so jih Nemci 31. decembra pripeljali iz Begunj in ustrelili v opomin domačinom, da se ne bi pridružili Osvobodilni fronti. Drago Kopač se spominja: *»Mi pa, ko smo elektrarno delali, je bilo pa 49. leta, za silvestra smo tam v jami špili. Je bilo pa tako: tam [pri gradnji hidroelektrarne v Medvodah] je bila ekipa Hidromontaže, je bilo ene trideset ljudi, vsi so šli od božiča do novega leta domov, samo šest nas je ostalo. In je za silvestra [31. decembra] zvečer prišel [France] Duhovnik in rekel, da bi šli špilat. Pa je rekel [nadzornik] Verle, 'ne; bo odpuščen, če bo šel.' Potem smo pa pohiteli z delom, v jami so pa malo počakali, tako da sva godbenika priletela tja, da smo tisto odšpili. In je bil problem, se je Verle pritoževal zaradi nediscipline. Pa da streljanje talcev ni vzrok, da bi šel špilat tja. Potem sem mu pa jaz čez ene pol leta povedal, sem rekel,' takole je, jaz sem videl, ko so jih gnali streljat, malo jim je pa treba časti priznati.' Potem me je pa en cajt gledal – 'je res, to je res.'«* Vsako leto 30. decembra (namesto dan pozneje, kot je bilo takoj po vojni) godbeniki še vedno sodelujejo pri slovesnosti v počastitev padlih v gramozni jami.

Godba je 28. maja 1952 igrala ob 50-letnici prostovoljnega gasilskega društva v Vnanjih Goricah. Kot je razvidno iz dopisa Okrajni gasilski zvezi Ljubljana okolica, je nastopala proti svojo volji. Nastopa se namreč ni moglo udeležiti kar sedem članov godbe, od tega štirje vodilni. Predsednik krajevnega ljudskega odbora je kljub temu vztrajal, da se godba mora nastopa udeležiti, je pa za dopolnitev zasedbe najel štiri godbenike. *»Po lepo uspeli paradni prireditvi in defileju so bili tovariši godbeniki pač žejni, sedaj pa ni bilo nikogar, ki bi prevzel odgovornost, da se sme godbi postreči, kakor je to povsod običajno. Ugotavljali so, da nas pač ni nihče najel in da zato tudi prireditvena četa ne bo zalagala stroškov za nas. Zelo mučno, kajne! Tovariši godbeniki pa niso vsi tako požrtvovalni, da bi kar brez vsega morali samo delati brez kakih izkazov priznanja in zato je »moral« precej trpela. Potem se je izposlovalo po pol litra vina in po ena klobasa na moža. Tudi za plačilo najetih godbenikov ni bilo nikogar in smo jih morali sami plačati. Vse to naštevamo zato, da se pokaže, kako nepravilno je, ako se na tako stvar »pozabi« in se v zadnjem hipu z vso naglico organizira pohod in pri tem opusti vse zelo važne organizacijske podrobnosti. [...] Mi smo gasilska godba. Samo mi se smatramo člane gasilskega društva Preska - Medvode in se tudi kot taki gmotno popolnoma sami vzdržujemo*

92 Arhiv GM, Zapisnik 1. izredne seje upravnega odbora z dne 16. aprila 1981, tipkopis.

oz. krijemo potrebe, ki pri vzdrževanju take godbe niso majhne. Nikakor pa mi ne čutimo, da smo zato dolžni brezplačno sodelovati na vseh prireditvah gasilskih društev v okraju, posebno pa ne na pridobitnih veselicah kakor v obravnavanem slučaju, ko smo plačevali, če smo hoteli piti, liter vina po 140 din in »ajmoht« po 70 din ter smo zapravili mnogo denarja po nepotrebem, prisilno in radi slabe organizacije ter nedoslednosti nekaterih vodečih tovarišev.«⁹³

Medvoški godbeniki na veselici v 50. letih 20. stoletja [arhiv GM]

Dragu Kopaču sta od nastopov v petdesetih letih ostala v spominu predvsem dva. V začetku 50. let so godbeniki, takrat še v gasilskih uniformah, igrali na Okroglici: »Smo pa špibal ponoči pa zjutraj, s tovornjakom smo šli, Tito je takrat govoril. Šlo se je za Trst in Gorico.« Leta 1959 pa je medvoška godba kot prvi pihalni orkester igrala pri Aljaževem stolpu na vrhu Triglava. Na dan vstaje se je po opravljeni službi trideset godbenikov s svojimi instrumenti na tovornjaku odpeljalo proti Triglavu. Pohod so začeli v Srednji vasi v Bohinju, se vzpeli čez Komarčo do koč na Doliču, kjer so prespali, zjutraj pa pohod nadaljevali do Kredarice in na vrh Triglava. Tam so zaigrali državno himno, *Triglavsko koračnico* in *Pozdrav z Jadrana*. Tako so proslavili 19. dan vstaje slovenskega naroda in 15. obletnico osvoboditve. Po pripovedovanju Draga Kopača je bila takrat na vrhu Triglava velika gneča. Njihovo fotografijo so objavili na naslovnici revije *Tovariš*.⁹⁴

93 Arhiv GM, dopis Okrajni gasilski zvezi Ljubljana okolica z dne 16. junija 1950, tipkopis.

94 KOPAČ 2000 (op. 21), str. 13, Arhiv GM, Nekaj bistvenih podatkov o Godbi na pihala na Svetju pri Medvodah (op. 24).

Medvoška godba med vzponom na Triglav leta 1959 [arhiv GM]

Medvoška godba na Triglavu leta 1959 [arhiv GM]

Drago Kopač z medvoško godbo na Triglavu leta 1959; fotografija je bila objavljena na naslovnici revije Tovariš [zasebni arhiv Draga in Mare Kopač]

Godbeniki so se spominjali tudi sindikalne proslave leta 1955, na kateri je bilo več godbenikov kot občinstva. »Gotovo to tudi na nastopajoče ni najboljše vplivalo.«⁹⁵

Med najbolj zabavne spomine starejših godbenikov sodi tudi naslednji: »Enkrat je bilo hecno, smo eno gasilsko reč igral na Rašici, se postrojimo, pa tisti konji spredaj. Potem pa tam smo korakali po cesti, pa skala gor, pa skala dol, tisti breg na obeh straneh, tiste škarfe, naložene iz skal, potem pa je eden naredil šunder in drugi užgal še s činelo zraven, pa z bobnom, konj pa se je ustrašil in šel nazaj, mi smo pa v tiste skale skakali. Oj, tisto je bil hec. Potem je bila pa tista gasilska parada, pa tiste govorance, pa tiste gasilske plamenice so talali. Tisti, ki pa je konja jahal, je pa gor v bregu stal, takole je bil naslonjen, dobro se ga spomnim, tam po zvočniku ga kliče dol, 'ja, pojdi, Janez, pojdi dol, boš tisto priznanje vzel.' 'Nič ne grem, me je konj zajebal.' To je bilo pri vaji toliko šans, da smo uporabljali to frazo; kadar je bil Karl [Merk iz Ravensburga, ki se je priženil na Svetje] na vaji in se je kdo zmotil, je vedno komentiral, 'je konj zajebal'.«⁹⁶

95 Arhiv GM, Spoštovane tovarišice in cenjeni tovariši (op. 38).

96 Kadar bi zapisani podatki ali besedišče po mojem mnenju vplivali na ugled pripovedovalcev, te ohranjam anonimne.

V vsem povojnem obdobju, pa tudi danes, so godbeniki prirejali samostojne koncerte, sodelovali na najrazličnejših proslavah, občinskih prireditvah in družbenopolitičnih manifestacijah. »Na primer, smo šli gor na Krim, na Rakitno. Tam smo bili ene trikrat. Potem enkrat smo bili pa za Krimom notri, ko so tele prostovoljne delovne brigade sekale drva. Smo tja prišli, pa smo špilali. Jaz vem, ko je eden tam rekel, 'a veste kaj, pustite nas pri miru, mi skozi garamo.' Je pa drugi rekel, 'danes bi morali tudi iti žagat pa podirat, ampak so rekli, bo pleh muzika prišla, pa ne bo treba delat.' Pa kavo smo dobili, pa šnops notri. Projo, ne ta pravo kavo.«

Eden od nastopov v letu 1973, ki so godbenikom ostali v spominu, je zagotovo izbirno tekmovanje pihalnih orkestrrov v Ribnici. »Veter je potegnil in note odnesel, kapelniku in polovici godbenikov,« se spominja Vinko Avguštin, medtem ko Drago Kopač meni, da bi moral kapelnik »[...] takt ustaviti, da se poštima, pa še enkrat začeti.« »Taki smo šli iz Ribnice domov, kot bi bili poparjeni. Bil je pa še to problem, da smo imeli dopoldne v Sodražici koncert pred tisto gostilno, proslava je bila pa zabava.« Kako močno je dogodek vplival na godbenike, slutimo iz Jenkovega poročila na občnem zboru, v katerem je zapisal, da jim je »vzelo precej volje do amaterskega dela na glasbenem področju.«⁹⁷

»Lani [1975] 26. decembra, ko smo bili povabljeni na odkritje partizanskega spomenika na Valterski vrh, imam prav lepe spomine. Hodili smo debelo uro, gazili sneg do kolena, in ko smo prišli na cilj, smo bili prav prijetno presenečeni. Maloštevilni domačini so nas pričakali s toplim čajem in poskrbeli, da se ne bi prehladili,« je leta 1976 za radijsko oddajo pripovedoval Vinko Avguštin.⁹⁸

Prvomajsko budnico leta 1976 so opisali sodelavci Radia Ljubljana, ki so takrat snemali oddajo *Medvode slavijo prvi maj*: »Ob pol petih zjutraj so se zbrali godbeniki Medvoške godbe v svojem domu na Svetju, vzeli instrumente in točno ob petih se je oglasila čez hrib in dol njihova prvomajska budnica. Vse jutro in zgodnji dopoldan so potlej igrali zdaj tu zdaj tam po razloženih soseskah. Spet in spet vstopali na avtobus, ki jih je vozil od kraja do kraja, od naselja do naselja, od vasi do vasi. Povsod so se znova razvrstili, zaigrali koračnico, in v slovenskem pohodu prispeli na tisti prostor med bloki in hišami, kjer je naravno središče vsake stanovanjske skupnosti. Povsod so igrali iz prekipevajočih src vsem ljudem z enako bijočim delavskim srcem. Z narodnimi in delavskimi zastavami na čelu, nosili so jih mladinci, je godba obredla stare Medvode, Svetje, Podsvetje, Ladjo, Goričane. Povsod so se odpirala okna, ljudje so drli iz hiše, kakor magnet jih je vlekla godba za seboj. Še posebno dekleta, fante, otroke. Tako je bilo v Zgornji in Spodnji Senici, v Sori, Dolu, Rakovniku, Vašah. Ponos in občudovanje sta prevzemala krajane, ko so prihajali k njim godbeniki v strumnem koraku. Udarne pesem, blesk zlatih trobent, starejši možje, pa mladi, med njimi ta in oni deček in deklica, vsi oblečeni v črne slavnostne uniforme s svetlo modrimi kravatami, belimi kapami in belimi pletenicami prek levega ramena. Katero uho, oko in

97 Arhiv GM, JENKO 1974 (op. 64)

98 *Medvode slavijo prvi maj* (op. 3).

čustvo bi moglo ostati ravnodušno? Koga ne bi spravila na noge ta parada veselja, pomladne sreče, in razviharjene prazničnosti? Nič drugačno ni moglo biti ljudsko doživetje, ko je njihova godba, več kot 30 navdušenih muzikantov, primarširalo v Presko, Studenčice, Žlebe, Golo brdo, Seničico, Zbilje. Ni bilo zaselka v vsej širni medvoški krajevni skupnosti, ni bilo človeka od vseh sedem tisoč duš, kolikor jih danes že šteje ta skupnost, ki ne bi bil deležen počtene mere zanosa, tolikanj darežljivo in zavzeto ga je sejala godba v prvomajsko jutro.«⁹⁹

Še bolj pa je godbenikom ostala v spominu tista budnica, pri kateri so jim namesto z žganjem postregli s kisom. »Gospa je prinesla cel liter jesiha, ker je mislila, da je liker. Filip [Plešec] je najprej spil en štamberle, se je skremžil, ampak je podal naprej tisti štamberle,« je pripovedoval Gorazd Fertin. Vinko Avguštin pa se spominja, da je kapelnik gospe rekel: »Ti, to je pa jesihi, ne šnops,« nato pa je nekdo komentiral, »samo še v travo bi se morali zapoditi, da bi malo se popasli, pa bi imeli solato.« Po nekaj dneh se je potem gospa prišla opravičit in je prinesla pravo žganje.

Godba na odprtju gasilskega doma v Zg. Pirničah leta 1960 [arhiv GM]

Godbeniki na Katarinski pomladi 21. maja 1972 [arhiv GM]

Dvajset let po prvem vzponu so se godbeniki znova odpravili na Triglav. »S to proslavo na vrhu Triglava hočemo medvoški godbeniki počastiti spomin na boj našega delavskega razreda za socialno in nacionalno osvoboditev, za humano, demokratično, družbeno ureditev v novi Jugoslaviji, za socializem in samoupravljanje, za našo politiko neuvrščenosti in miroljubnega sožitja med narodi na svetu.«¹⁰⁰ O pohodu in proslavi sta se v godbenem arhivu ohranili dve zgodbi; eno je zapisal tedanji predsednik godbe Jože Erjavec in jo naslovil *Trobente in bobni na Triglavu*, drugo Meta Duhovnik.

»Ravno 20 let je minilo, odkar se je medvoška godba kot prvi pihalni orkester povzpela na vrh Triglava, ko so se njeni člani odločili, da bodo ponovno osvojili naš najvišji vrh. K temu jih je privedla želja, da na svojstven način proslavijo 60-letnico ZKJ, SKOJ in revolucionarnih sindikatov in da poživijo svojo dejavnost,« je zapisal Jože Erjavec. »Pohod je bil uspešen in 27. 8. 1979 ob 10h je iz 25 instrumentov zadonela z vrha Triglava *Internacionala*. Program proslave je še popestril tov. Brekič Dušan, predsednik Sveta KS Medvode, z govorom o pomembnosti partijskih jubilejev, ki jih praznujemo v letošnjem letu, in o dejavnosti Godbe na pihala Medvode, ki letos praznuje tudi 50-letnico obstoja in je imela samo po osvoboditvi preko tisoč nastopov in koncertov doma, pa tudi v inozemstvu. Po koncertni koračnici *Triglav, moj dom* so godbeniki v režiji Svobode iz Medvod izvedli tudi recital. Proslava je bila okoli 11. ure zaključena z igranjem koračnic *Dan svobode* in *Prešernove brigade*. Vzdušje in razpoloženje je bilo enkratno, ki ga je lepo vreme še popestrilo. Godbeniki Medvod so se zatem zadovoljni in ponosni, občudujoč lepote Triglava in Triglavskega parka, namenili v dolino.«

Meta Duhovnik pa je pohod opisala še bolj podrobno: »27. 8. 1979. V nedeljo so se godbeniki ob 6.30 zbrali pred starim Colorjem. Vreme je bilo dokaj ugodno in kazalo je, da ne bo povzročalo večjih neprijetnosti. Opremo in instrumente so

¹⁰⁰ Arhiv GM, govor na proslavi ob 60-letnici ZKJ, SKOJ in združitve revolucionarnih sindikatov Jugoslavije na vrhu Triglava dne 27. avgusta 1979, tipkopis.

zložili v kombije, ki so jih godbi nudili za prevoz medvoški delovni kolektivi. Ob 7. uri so se muzikantje že peljali proti Gorenjski. Vožnja je hitro minila. [...] Čim bolj se je kolona približevala Planiki, tem ostrejši veter je hladil razgrete obraze, dokler ni pričelo snežiti. Zato ni čudno, da so si godbeniki krepko oddahnili, ko so jim okoli 3. ure – potem, ko so se vsi zbrali v koči Planika – prijazna dekleta postregla z enolončnico in vročim čajem. Ta in oni je prilil še malo žganja, ki ga je varno prinesel v nahrbtniku – proti prehladu. Tako je minil prvi dan hoje. Popoldne so godbeniki dobre volje prijeli za instrumente in pred domom zaigrali nekaj koračnic. Najbolj zagrizeni so odšli še proti Kredarici. Ker se je vreme zjasnilo, so lahko uživali ob lepem razgledu na naše Julijce.

Zvečer se je bilo treba najprej soočiti s prostorsko stisko. Kljub rezerviranim 40 ležiščem prostora ni bilo ravno v izobilju. Godbenikom to ni povzročalo težav in brez komplikacij so sprejeli predlog, da bodo prenočevali v dvoje – v prijetnem razpoloženju se tudi to prenese.

27. 8. 1979. Ponedeljek – dan 'velikega podviga'. Vreme v nedeljo je vodičem povzročalo skrbi, a ponedeljek je pokazal, da je bil strah odveč. Sonce je že prijetno sijalo, ko je kolona glasbenikov ob 7.30 krenila izpred doma Planika. Zaradi »gostega prometa« se je pomikala sorazmerno počasi. Godbeniki so brez težav premagali skalnate grebene in ob 9. uri so se že na vrhu pripravljali na kulturni program. Okoli 10. ure je iz 25 instrumentov zadonela *Internacionala*. [...] Sledil je slavnostni govor, ki ga je imel tov. Brekič. Po koncertni koračnici *Triglav, moj dom* so godbeniki izvedli recital. Proslava se je končala okoli 11. ure s koračnicama *Dan svobode* in *Prešernove brigade*.

Dan se je nagibal proti poldnevu, ko se je kolona godbenikov pomikala nazaj proti Planiki. Čas ni dopuščal daljšega počitka. Skodelica vročega čaja – in že je bilo treba naprej, proti Triglavskim jezerom. V tem času se je tudi vreme poslabšalo, a to godbenikov ni več motilo, saj so ob gorskem vetru 'pretočili' manj znoja kot bi ga v vročem soncu. [...] Pravljичni svet, ki ga odpira središče Triglavskega narodnega parka, je pripomogel k najboljšemu razpoloženju in ob 7. uri so godbeniki po topli večerji v Koči pri Triglavskih jezerih že igrali koračnice.

28. 8. 1979. Torek. Tiste, ki so želeli malo dlje poležati, je prebudil dež. Na srečo je vreme nagajalo samo do devetih, ko je prenehalo deževati in so muzikantje krenili proti Viatorjevi koči na Planini pri jezeru. Tako kot zjutraj pri Koči Triglavskih jezer so tudi tukaj prijeli za instrumente ter na ta način popestrili program uslužbencev Viatorja. Ob 13. uri se je kolona že spuščala v dolino. Še kratek postanek v koči na Vogarju in že so se godbeniki vrnili s tridnevnega izleta v Staro fužino v Bohinju, kjer so jih pri gostilni Mihovec pričakali nekateri domači, nepogrešljivi 'kuhar' Kopač Franci pa je pripravil okusen pasulj. Seveda je prihod spremljal zvok koračnice. Dobrega razpoloženja ni manjkalo, saj kljub utrujenosti tudi v dolini člani orkestra instrumentov niso postavili v kot. Vsaka stvar – pa naj bo še tako prijetna – ima svoj konec in ob 6. uri so se napolnjeni kombiji odpeljali iz Bohinja. Izlet je minil, ostal pa je nepozaben spomin.«

Gorazd Fertin se spominja: *»Zaradi gospoda Erjavca smo morali za vsako kuharico pa za vsako kelnarico eno zašpilat, zunaj je bilo pa polno ljudi, ki bi radi spali v restavraciji, in ura je bila že ne vem koliko pozna. Takrat ko smo šli gor, je sneg padal, in ko smo prišli na Triglav drugi dan zjutraj, gor smo imeli proslavo, a ne, in tako čisto je bilo, da bi lahko, če bi imel majčkeno daljšo roko, kočo iz Vrat potegnil na Triglav. Ja, in morje smo videli. Osemkrat sem bil gor in sem takrat prvič morje videl.«*

Še danes pa si godbeniki pripovedujejo šalo, ki si jo je privoščil Drago Kopač, ko je na Triglav nesel tubo. Mimoidoči ga je ustavil in mu razumevajoče rekel: *»Tole mora biti pa težko nositi,«* pa je Drago odgovoril, *»oh, to ni še nič, zadaj tamle eden klavir nese.«*

Godbeniki med vzponom na Triglav leta 1979 [arhiv GM]

Godbeniki na Triglavu leta 1979 [arhiv GM]

Godbeniki so igrali tudi na Kmečki ohceti v Ljubljani, demonstracijah proti vojni v Vietnamu (*»Takrat smo dobili precej denarja za instrumente, po tisti liniji, ta rdeči.«*), imeli so promenade koncerte pri Figovcu in nastope na Kongresnem trgu v Ljubljani.

Godbeniki na proslavi, najverjetneje ob dnevu mladosti, na Katarini sredi 80. let [arhiv GM]

Medvoška godba na glumaških večerih v gradu Goričane leta 1989
[foto: Brane Praznik, arhiv GM]

Tretjič so se godbeniki odpravili na Triglav 40 let po prvem in 20 let po drugem vzponu. Izlet je opisala Neža Kalan: »V soboto, 4. septembra 1999, smo se vesela družina z imenom Godba na pihala Medvode in prijatelji napotili na tretji tradicionalni pohod na Triglav. Odpravili smo se ob sedmih zjutraj s Pokljuke [...]. Vreme nam z dežjem in gosto meglo ni bilo najbolj naklonjeno, a smo z mislijo, da ga bomo z glasbo že polepšali, pot nadaljevali mimo Vodnikove kočice do Kredarice. Tam smo si najprej ogreli prste, nato pa prvič privlekli na plan instrumente, prinesene (večinoma) na hrbtih, in zaigrali, s tem pa razdelili naše veselje tudi med druge planince. Večer smo nadaljevali s prepevanjem, recitiranjem pesmi in smejanjem ob duhovičenju nadarjenih.

Naslednje jutro se megla še vedno ni vdala, mi pa tudi ne. Našo pot smo z instrumenti, kljub gneči (na sedlu smo spustili mimo sto žensk), nadaljevali proti najvišjemu vrhu naše domovine in ga zavzeli. Po nekaj obveznih krstih smo navkljub mrazu zaigrali kot že dolgo ne – s ponosom. S ponosom, da smo Slovenci in da nam je uspel tak podvig. In glej čudež: naše igranje iz srca je za trenutek priklicalo celo sončne žarke in modro nebo nad nas. Nazaj smo se vrnili po isti poti z nekaj žulji, obogateni s čudovitimi barvami gorskega cvetja in mi mladi z izkušnjo zvenenja zvokov naše godbe na 2864 metrih višine. To je bil v tem času prav gotovo koncert na najvišji ravni v Sloveniji!¹⁰¹

101 KOPAČ 2000 (op. 21), str. 15–17.

Godbeniki med vzponom na Triglav leta 1999 [arhiv GM]

Medvoška godba na Triglavu leta 1999 [arhiv GM]

Odkar se je medvoški godbi pridružil tudi Drago Perkič, ki je pred selitvijo v Medvode igral pri godbi v Bakovcih, godbenike občasno povabijo v Prekmurje. Na enem od gostovanj se je zgodilo, da so se z veselice odpeljali brez enega godbenika. *»Ko smo v dijaški dom, kjer smo spali, prišli, smo sploh porajtali, da ga ni. Ko je Drago klical, je že bil tam pri enem od tiste godbe. In so ga lepo potem pripeljali varnostniki pred dijaški dom.«* Ko pa so na srečanju godb v Šentjerneju sredi travnika pozabili boben, ga je moral bobnar naslednji dan nazaj iskat. Medvoški godbeniki se s člani drugih godb – iz Slovenije in sosednjih držav – vsako leto družijo tudi na srečanju godb v Medvodah, ki ga v zadnjih letih prirejajo v medvoški športni dvorani. Od nastopov, ki ostanejo v spominu, pa lahko omenimo še sodelovanje na majenci v Dolini pri Trstu leta 2007, pri Škofjeloškem pasijonu leta 2009 in koncert na Šmarni gori istega leta.

Medvoški godbeniki v paradi na Srečanju godb v Medvodah 25. maja 2003
[zasebni arhiv Tomaža Logondra]

Godbeniki igrajo koračnice na prvomajski budnici pred godbenim domom leta 2004
[zasebni arhiv Tomaža Logondra]

Godbeniki na prvomajski budnici pri Kušarju v Dragi in pri Vebru na Senici leta 2004
[zasebni arhiv Tomaža Logondra]

Godbeniki na majenci v Dolini pri Trstu 6. maja 2007 [zasebni arhiv Tomaža Logondra]

Godbeniki na pustni povorki v Medvodah 22. februarja 2009
[zasebni arhiv Tomaža Logondra]

Godbeniki na Škofjeloškem pasijonu 19. in 26. aprila 2009
[zasebni arhiv Tomaža Logondra]

Godbeniki na koncertu na Šmarni gori 31. maja 2009
[zasebni arhiv Tomaža Logondra]

Medvoški godbeniki na Ribniškem sejmu 6. septembra 2009
[zasebni arhiv Tomaža Logondra]

Sicer pa godbeniki vedno pravijo: *»Najbolj zabavne so vaje. Tam se največ narežimo.«* – *»Najbolj zabavne so povaje«* – *»Ali pa povaje, ja. Saj je vedno zabavno pri godbi.«*

DRUŽINSKE ZGODBE

Medvoška godba je že od začetka svojega delovanja svojevrstni fenomen zaradi sorodstva med njenimi člani.¹⁰²

Med njenimi ustanovitelji je bilo pet bratov Krelj – Franc, Jože, Karel, Štefan in Vinko – ter njihov bratranec Franc Krelj. Njegova sestra je bila žena Karla Križaja, sestra bratov Krelj pa je bila žena Janeza Kozamernika. Tudi Franc in Izidor Arčon sta bila brata. Po vojni so se godbi pridružili še bratje Franc in Lado Kopač ter Franci in Tone Tome. Sestra Tometovih je bila žena Draga Kopača. Pri godbi so igrali še bratje Karel in Stanko Križaj ter Slavko in Filip Plešec, pozneje tudi Franci in Milan Zajc, Tomaž in Tone Grajzer, kratek čas Simon in Izidor Ilijaš. Trenutno so aktivni bratje Grega, Miha in Rok Jamnik. Od sester sta v godbi sodelovali Meta in Marjana Duhovnik, od bratov in sester pa Jure in Špela Jenko, Valerija in Slavko Plešec ter Tina in Blaž Istenič. Najštevilčnejša pa je bila družina Kopač, saj so pri godbi – poleg očeta Draga – hkrati igrali Drago, Dani, Aleš, Katarina in Ema.

Sprva so bili pri godbi samo moški. Mara Kopač – njena brata in mož so igrali pri godbi – pravi, da je želela tudi ona igrati, vendar je dirigent ni upal sprejeti v društvo: »Žene ta starih godbenikov so bile hude. Je rekel [Franc] Dolinar: 'a veš, da te ne upam vzeti, a veš, koliko bi te nugal.'« Prva dekleta – to so bila Dani Kopač, Meta Duhovnik in Valerija Plešec – so se tako godbi pridružila šele v 70. letih. Navadno so igrala, dokler se niso poročila oziroma rodila otroka. Edini primer, da sta mati in hči hkrati igrali pri godbi, sta Dani in Polona Kopač.

Leta 1976 so v godbi igrali številni starši in otroci; večinoma so otroke za igranje instrumenta navdušili očetje, kot je bilo tudi pri Duhovnikovih: »Ko sem bila v šestem razredu osnovne šole, me je oče [Franc Duhovnik], ki je tudi sodeloval pri godbi na pihala, vprašal, če se hočem vpisati v glasbeno. Seveda, jaz sem bila takoj za to in ker mi je bila od vseh instrumentov flavta najbolj všeč, sem se odločila zanjo. Sedaj obiskujem glasbeno šolo že pet let, pri godbi pa se udeležujem že štiri leta,«¹⁰³ je za radijsko oddajo leta 1976 povedala takrat 18-letna Meta Duhovnik.

Pozneje se je godbi pridružila tudi njena sestra Marjana. Podobno kot z Meto je bilo tudi s takrat 13-letnim klarinetistom Juretom Jenkom: »Začel sem v glasbeno šolo in nato sem prišel k godbi. Tako so pri godbi sestra, oče [Juretova sestra Špela je bila tedaj stara dvanajst let in je igrala flavto, oče Franc pa je igral bariton]. Tudi mami igra klavir, toda ta ne pride v poštev za godbo, doma pa kljub temu lahko včasih skupaj zaigramo kakšno skladbo.«¹⁰⁴

Franc Duhovnik je h godbi torej pripeljal hčeri Meto in Marjano, Franc Jenko sina Jureta in hčer Špelo, Slavko Pipan hčer Vlasto, Slavko Plešec hčer Valerijo in sina Slavka, Stane Grajzer sinova Tomaža in Toneta, Jože Erjavec sina Tomaža, Lado Novak sina Primoža, Vili Košir sina Sandija, Franc Kokalj sina Tadeja, ta pa

102 Za večino podatkov se zahvaljujem Dragu Kopaču.

103 *Medvode slavijo prvi maj* (op. 3).

104 *Medvode slavijo prvi maj* (op. 3).

svojega sina Jakoba, Gorazd Fertin hčer Katarino, Vinko Avguštin sina Klemena, Brane Križaj (sin Karla Križaja, enega prvih godbenih članov) hčer Špelo. V godbi igra tudi Tina Arčon, vnukinja enega prvih godbenih članov Franca Arčona.

Drago Kopač je za godbo navdušil kar pet svojih otrok – Draga, Dani, Aleša, Katarino in Emo – ter dva vnuka, Polono (Danino hči) in Blaža (Eminega sina). Mara Kopač, Dragova žena, se spominja časov, ko so njuni otroci in vnukinja z Dragom hodili na vaje: *»A veš, kako je bilo fletno, sedem se jih je napokal v avto pri nas, in je Drago rekel, 'avto gre čez deset minut.' Potem pa kdor je bil napravljen, je šel, drugi pa so ostali doma.«* Ker Drago ni maral zamujati na vajo, je nekajkrat odpeljal brez tistih, ki niso bili pravočasno pripravljani. *»Potem je bil pa red,«* dodaja Drago. Vsaj načeloma, dokler ni bilo treba na nastop: *»Pa ko so cunje imeli, Aleš pa Dani sta bila bolj suha pa bolj velika, Drago je bil pa manjši, čeprav je bil ta stari, številke srajc so bile pa vse enake. Aleš pa enkrat pravi, 'ti, daj jo meni tule noter vzemi,' ampak ni nič povedal, zakaj, jaz sem pa tudi mislila, da ne mara takih širokih cunj. Potem ko so se ta prvič napravljali, sem pa vedela: on je svojo srajco poznal, vzel, pa je bil ta prvi napravljen, onadva pa sta vlekla iz rok, 'ta je moja.' So bile dogodivščine,«* se spominja Mara.

»Toda ne gre samo za skupni glasbeni interes med temi ljudmi. Koliko je vredno tudi to, da otroci prežive toliko ur z očeti in očetje z otroki, ne da bi bilo komur koli priskutno,«¹⁰⁵ so komentirali v radijski oddaji. Ne glede na to, da so očetje jemali otroke s seboj na vaje, pa za žene ni bilo vedno preprosto, kar lahko zaslutimo iz zaigranega pogovora za radijsko oddajo med ženo godbenika Lada Novaka in njeno sosedo: *»Povem ti pa, da ga boš zelo težko zvečer dobila doma. Ves njegov prosti čas, kolikor ga ima, gre za godbo. Sedaj je že sin začel hoditi v glasbeno šolo in ga mož, kadar je prost, zmeraj vzame še z godbo s seboj. [...] Veš, kar tako ti povem. Za oba vidim, da gresta raje z godbo od doma, pa s trobento pod roko na vaje in nastope, kot pa da bi pohajal mož po gostilnah. Na njegovo ljubezen do trobente pa res ne morem biti ljubosumna. Samo ponosna sem lahko. V zadovoljstvo, veš, mi je pa takrat, ko ga vidim in slišim na nastopu skupaj z otrokoma. Veš, čeprav ga včasih zelo pogrešam.«¹⁰⁶*

Tudi Mara Kopač se spominja, da so ljudje z nerazumevanjem sprejemali njeno dopuščanje in celo navdušenje nad tem, da je mož z otroki zelo dejavno sodeloval pri godbi: *»Ko so možje hodili špilat – jaz, ki sem bila navdušena, ki bi sama rada špilala, meni ni bilo nič. Meni se je tako trapast zdelo, ko so rekli, 'ja, a pustiš, pa toliko jih imaš doma, pa kar hodi tja okoli. No, a nič ne ajfraš?' Kaj bom ajfrala, saj eden drugemu moraš zaupati. Če pa ne zaupaš, potem pa ajfraš.«*

Odkar so se v godbo začele vključevati ženske, je hkrati igralo tudi nekaj parov; nekateri so se spoznali oz. zaljubili v društvu, drugi pa so partnerja povabili k igranju v godbi. V medvoški godbi so bili do sedaj aktivni štirje pari, ki so se sčasoma

105 *Medvode slavijo prvi maj* (op. 3).

106 *Medvode slavijo prvi maj* (op. 3).

poročili oz. živijo v izvenzakonski skupnosti. Ženske so navadno prenehale igrati ob rojstvu otroka.

Še danes je med godbenimi člani kar nekaj sorodnikov. »No, pri nas je tako, vsi otroci so mimogrede tule, pa vsi bi špilali. 'Kaj boš pa špilal?' – 'Ja, tako kot ata, a ne.' To so encajt govorili, da tam, kjer doma starši kaj delajo, potem tudi otroci,« pripominja Mara Kopač. Trenutno so pri godbi aktivni trije bratje, dva očeta s sinovoma in dva zakonska para. Otroci večine godbenikov pa so trenutno še premladi za aktivno sodelovanje pri godbi na pihala.

Bratje Krelj: Karel, Štefan, Franc, Jože, Vinko [nedatirano, arhiv GM]

Godba Medvode na poroki svoje članice Neže Kalan na Zbiljah maja 2005 [arhiv GM]

ČAS ZA VAJE IN ČAS ZA DELO

»Vsi člani do zadnjega so neverjetno disciplinirani. Sleherniku je hudo, če mora kdaj zamuditi vajo ali od nje izostati. To delo, ki ga [opravljajo], za marsikoga izmed njih predstavlja po delovnem dnevu hud napor in je vendar največji užitek in vir zadovoljstva,« so ocenjevali snemalci radijske oddaje leta 1976.

»Ta prvo je delo, a ne. [...] Ali tukaj [v kamnolomu] brskam ali doma brskam. To je moje veselje. Jaz brez dela ne morem biti. Muzika meni pomeni vse, ker to je moj hobi. To je moje veselje. Po eni strani pa tolčem mali tambur, boben, a ne. Res da ne morem toliko tolči kot tam, bi rekel, en profesionallec, a ne. To je amatersko. Imas trde roke, zmatrane roke, ne moreš tako špilat kot en tak, ki ima stalno ... ki nima tistega trpljenja v roki, a ne. Sem že zraven ta 46. leto. In če bom mogel še toliko, da bom vsaj do 50,«¹⁰⁷ je leta 1976 takrat že upokojeni Vinko Krelj opisal, kako združuje delo in udejstvovanje pri godbi.

Iz dopisa Gasilski zvezi Ljudske republike Slovenije iz leta 1952 je razvidno, da je bilo usklajevanje godbenih nastopov in službe kmalu po vojni za člane lahko zelo težavno. »Naša godba stoji izključno samo iz članov delavskega razreda, kateri so vključeni v industrijo v okolici Medvod ter nekaj od teh vrši svojo službo v treh izmenah, tako da so v dneh [gasilskega] festivala 16. in 17. tega meseca trije člani radi službe nujno zadržani.«¹⁰⁸

Pozneje, še posebno pa v Donitu, pod okriljem katerega je medvoška godba nekaj časa delovala, načeloma ni bilo problema združevati službe ter godbenih vaj in morebitnih nastopov. *»Veš, kako je bilo, delovni čas je bil od šestih do dveh, če je bila stvar pošlihtana, tako kot to mora biti, si praktično nobeden ni upal reči ne,«* se spominja Vinko Avguštin. Tudi Drago Kopač je imel podobne izkušnje: *»Noben direktor ni upal reči ali pa noben delovodja, da te ne bi pustil, če se je Tito na primer mimo peljal ali pa če se je Hruščov mimo peljal, pa smo šli špilat.«* Vinko dodaja: *»Ko smo na demonstracije proti Vietnamu šli špilat ob desetih v Ljubljano, kdo bi pa upal reči.«* Drago Kopač, ki je delal v Elektrarni, je povedal: *»Pri nas smo se ob enih ponoči menjali in če sem bil popoldne v službi, nisem šel na vajo, če sem pa ob enih ponoči začel, sem šel pa na vajo pa hitro domov, nismo takrat nič ostali v domu, ampak sem hitro šel malo pospat. Drugače pa, če pa je bilo za kakšen nastop, si pa fehtal, da si zamenjal izmeno.«*

V Donitu je bilo še lažje usklajevati poklicno in društveno življenje. Direktor TOZD-a Tesnit Gabrijel Babnik je bil nekaj časa tudi predsednik godbe in Vinko Avguštin, ki je bil tam zaposlen, je načeloma lahko hodil na vaje in nastope. Tudi v drugih Donitovih TOZD-ih je bilo podobno. *»No, recimo, v Donitu je bilo tako, Gorazd [Fertin] je imel frej za vajo, zmeraj, tudi če je popoldne delal, je bil frej tiste ure. Je bil pa njegov direktor [Vinko Pevec, direktor TOZD-a Filtri] takrat predsednik godbe. Po drugih firmah ... takrat ni bilo šihtarjev, ni jih bilo ne vem koliko, da bi delali v izmenah,«* se spominja Vinko Avguštin.

107 Medvode slavijo prvi maj (op. 3).

108 Arhiv GM, dopis Gasilski zvezi LRS Ljubljana z dne 5. julija 1952, tipkopis.

»Moral sem dati prošnjo na Komisijo za medsebojna razmerja v Donitu [TOZD Filtri],« je pojasnil Gorazd Fertin, »in so mi odobrili predčasen izhod na godbeno vajo in na nastope. Sem se samo zmenil za zamenjavo, da mi je predelavec vse naredil. Tudi na nastop sem lahko šel, samo po nastopu sem se moral takoj vrniti. Niso mi odbijali od plače teh izostankov. Ko se je režim spremenil, ko ni bilo več tega direktorja, sem moral pa vse proste ure in še polovico dopusta dati za nazaj.« Jože Erjavec, ki je bil v konec 70. let predsednik godbe, je bil tudi direktor medvoške Elektranarne. Vinko Avguštin se spominja, da je vedno govoril: »Lažje je biti direktor Elektranarne kot predsednik godbe.«

Tudi šolarji so načeloma brez problema združevali delo za šolo in igranje v godbi. Kot je leta 1976 komentirala Meta Duhovnik: »Flavta me zelo veseli in ta udeležba pri vajah in nastopih v sklopu godbe mi sploh ne pomeni obremenitve, temveč imam za to res veselje in tudi prosti čas se mi na ta način zdi pametno izkoriščen.«¹⁰⁹ Podobno je menil tudi Jure Jenko: »Delo v godbi me zelo veseli, čeprav trajajo vaje včasih zelo pozno v noč in zjutraj drugo jutro moram zelo kmalu vstati, da grem v šolo. In to premagujem in ob nastopih in koncertih se mi ves trud poplača in ves trud je pozabljen.«¹¹⁰

Kadar pa se kljub vsemu ni bilo mogoče izogniti izostanku od pouka, jim je godba napisala opravičilo. Zgodilo pa se je, da je sin očetu – predsedniku godbe ukradel žig in tako so si mladinci opravičila pisali kar sami.

»PRI MUZIKI, ČE NI DRUŠČINE, NI NIČ!«

»Igram 46 let pri pleh muziki in bi rad še štiri leta, da bi bilo pol stoletja. Želel pa bi, da bi dobil namestnika, ker mi že sape primanjkuje,«¹¹¹ je leta 1976 povedal Jože Krelj. Namestnikov ni nikoli zmanjkalo, čeprav se je godba vedno soočala s pomanjkanjem podmladka. Aktivni godbeniki so bili dovolj vestni in zavzeti, da godba še danes deluje in je sposobna izvesti večino naročenih nastopov.

Kako zavzeti so bili v resnici člani medvoške godbe, kaže zgodba Janeza Šarca: »Ležal sem v bolnici. Prijatelji iz godbe so me redno obiskovali. Govorili so mi o dogodkih na vajah. Nekega dne se je eden od njih zagovoril, da je naslednji dan nastop godbe, nastop brez mene. Ni mi šlo v glavo, da bodo igrali brez mene. Sestra mi ni hotela poiskati zdravnika, da bi mi dovolil, da grem igrat. Pomislil sem, da bi ušel za tiste tri, štiri ure. Vendar sem imel srečo, da sem sam našel dežurnega zdravnika, ki mi je potem, ko sem obljubil, da se bom res pravočasno vrnil, na veliko veselje odobril kar peturni izhod. Obljubo sem držal in tudi igral sem. Naslednji dan sem bil pa operiran.«¹¹²

109 Medvode slavijo prvi maj (op. 3).

110 Medvode slavijo prvi maj (op. 3).

111 Medvode slavijo prvi maj (op. 3).

112 Medvode slavijo prvi maj (op. 3).

Drago Kopač se spominja zgodbe o godbeniku, ki se je komaj imel čas poročiti: *»Keber Franc je bil, je boben tolkel. To je bilo še pred drugo svetovno vojno, so hodili špilat v Vnanje Gorice, Notranje Gorice, Borovnico, veselice so bile in so hodili dol špilat. In je enkrat pri vaji eden rekel, 'v nedeljo gremo pa mi špilat.' 'Ja,' je rekel Keber, 'jaz pa ne.' Je rekel Dolinar, 'zakaj ne?' – 'Oženil se bom, pa moram skoraj biti zraven.' Ampak dopoldne se je ženil, popoldne pa je šel špilat.«*

Tudi Mara Kopač pravi, da so bili godbeniki resnično zavzeti za društvo: *»Ali pa Mikelnov, je pa žena rodila, takrat so doma rodile pa babica je pomagala, in se mu je tako mudilo, da je babica še tam bila, ko je on že šel špilat. To pa je Francelj sam pripovedoval, pa žena tudi, da je to bilo res. Je rekla, 'saj bi meni bilo narobe, če ne bi šel' [ker je tudi sama igrala v tamburaškem orkestru].«*

V godbi so se ljudje družili ne glede na starost, izobrazbo, poklic in od 70. let dalje tudi ne glede na spol. Sredi 70. let, ko je iz vsake radijske in televizijske oddaje ali časopisnega članka vela socialistična propaganda, so medvoško godbo povelečevali kot vzor harmonije med ljudmi: *»Delo in študij v takšnih godbi je blagodejno zdravilo zoper mnoga človeška neskladja, ki tudi naši družbi ne prizanaša. Koliko je še pri nas generacijske nestrpnosti. Pri godbenikih v Medvodah, tam kjer se družno ubadajo za glasbeno harmonijo očetje, sinovi in hčere, strici, bratje in bratranci, je doma tudi harmonija med mladimi in starimi ljudmi. Lepo je videti oba bobnarja, upokojenega Janka Berčiča, ob njem pa več ko enkrat mlajšega Marka Ažmana, prav toliko ali še bolj pomemben je tod zanesljiv občutek enakopravnosti med ljudmi različnih izobrazb, stanov, poklicev, premoženjskih situacij in glasbenih talentov. Orodjar Gorazd Fertin, strojnik Vili Košir, tesar Franc Mohar, električar Peter Mravlje, skladiščnik Evgen Pijavec, vsi so pristni tovariši tehnologu Francu Kokalju, inženirju Erjavcu in mladim, ki se bodo jutri, pojutrišnjem dokopali do akademskih poklicev. Dobro vemo, da bi moralo biti povsod med delovnimi ljudmi, žal pa tudi vemo, da marsikje tako še ni. Nadalje v vsej godbi ni črne ovce, ki bi jo mamila osebna gmotna korist. Vsakomur je tuj duh vulgarnega profesionalizma. Nobenega zvezdnitva ne poznajo med seboj. Tovarišu, ki ima morda manj glasbenega daru, ne manjka pa mu delovne volje in veselja, poklanjajo vero pa tudi nesebično potrpljenje. Takega duha so vzgojili v ansamblu nestorji Krelji, Kozamernika, Jelen, Duhovnik, Trampuš. Takšnega ohranjata brata Franci in Milan Zajc, takšnemu so se zapisali Stane Pipan, Bogdan Skvarča, Lojze Vengust in vsi drugi.«¹¹³*

Med vajami in nastopi so se med godbeniki spletale prijateljske vezi. Še danes se godbeniki radi šalijo in zbadajo drug drugega. Med šaljivimi zgodbami o članih je tudi naslednja: *»Smo enega pri pleh muziki imeli, ki je imel prebavne motnje. Ko smo prišli iz avtobusa, je prvo skret poiskal. Enkrat pa smo nekje bili, pa je že v avtobusu razkladal, da pozna vse skrete po celi Sloveniji. Pa smo prišli nekam, pa smo šli noter v en skret. Sem rekel, 'Pepe pa je zdajle rekel, da pozna cele skrete v Sloveniji,' pa se je že iz ene kabine ven oglasu, 'saj sem tu.'«*

113 *Medvode slavijo prvi maj* (op. 3).

Jože Erjavec, ki je bil v 70. letih direktor medvoške Elektrarne in nekaj časa tudi predsednik godbe, je igranje v godbi za radijsko oddajo leta 1976 opisal takole: *»Ob muziciranju na vajah in nastopih pozabim na tegobe vsakodnevnega življenja in si s tem pridobivam novih moči in navdihov za bodoče delo. H godbi na pihala me tudi privlači družabnost in prijateljstvo med godbeniki, s katerimi sodelujem že nad dvajset let. Godba deluje na amaterski osnovi, mislim, da je to tudi pogoj za nesebično tovarištvo med godbeniki in za obilico uspešnih nastopov. Želim tudi poudariti vzgojni vpliv glasbenega udejstvovanja. Po mojem mnenju sodelovanje v glasbeni kulturi, razumevanje pomena skladb plemeniti človeka in tako dviga njegove moralne kvalitete na višjo raven. Zato tako udejstvovanje zelo priporočam mladini.«*¹¹⁴

Mladi na godbo niso gledali kot na sredstvo za »plemenjenje človeka«, pač pa jim je predstavljala zabavno obliko preživljanja prostega časa. *»Špilali smo, srali smo ga, ven sem lahko šel.« – »Kolegi so bili, pa so tako cajt preganjali.«* Kar so nenazadnje počeli tudi starejši člani, in to tudi po vajah in nastopih: *»Včasih smo pa po vsakem nastopu bili v oštariji, tam smo bili, pa kar je kdo hotel naročiti, za piti in za jesti. V glavnem smo hodili k Marjani [v gostilno Bencak], potem smo pa enkrat začeli h Kralju hodit [današnja Pizzerija in špageterija Harlekin].«*

Kadar so dopuščala finančna sredstva, so si godbeniki privoščili tudi kak izlet, šli na smučanje ali priredili piknik. Velikokrat se dobivajo v manjših skupinah na kolesarjenju, balinanju ali na pijači, nekateri pa tudi skupaj dopustujejo in si pomagajo pri večjih delih.

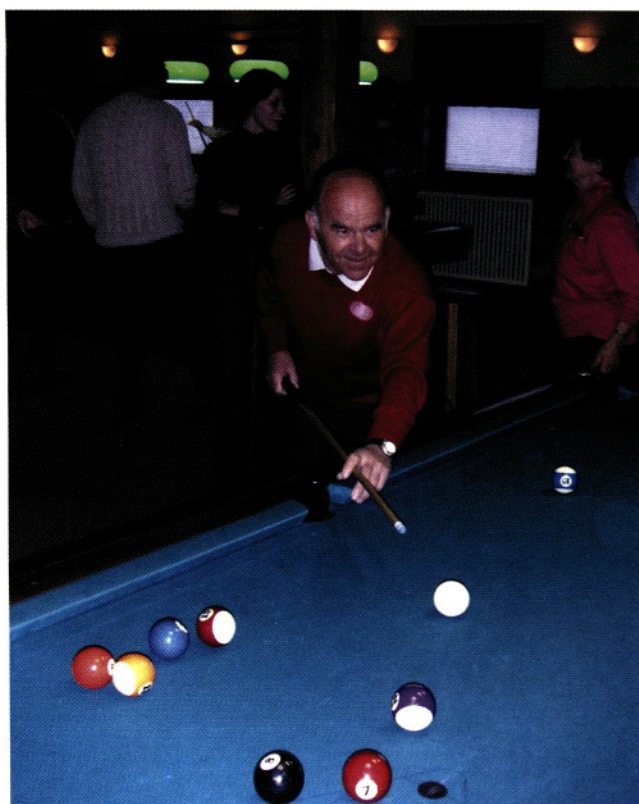
**Godbeniki na pikniku v Dragočajni, okrog preloma tisočletja
[zasebni arhiv Tomaža Logondra]**

Medvoški godbeniki na smučanju v Cerknem 6. marca 2004
[zasebni arhiv Tomaža Logondra]

Medvoški godbeniki na smučanju v Cerknem 6. marca 2004
[zasebni arhiv Tomaža Logondra]

Godbeniki na turnirju biljarda 20. marca 2004 [zasebni arhiv Tomaža Logondra]

SKLEP

Društvo je organizirana skupina ljudi, ki ima skupne cilje, deluje po določenih pravilih in je uradno registrirana. V društva se ljudje združujejo zaradi strokovnih, znanstvenih, kulturnih, prosvetnih, gospodarskih, umetniških, športnih, humanitarnih, verskih, družabnih in drugih potreb.¹¹⁵ So ena izmed najbolj razširjenih oblik združevanja ljudi. O njihovi razširjenosti v mestih in na podeželju v prvi polovici 20. stoletja, ko je bila ustanovljena tudi medvoška godba, in na številčno članstvo opozarjajo podatki iz društvenih katastrof v Ljubljani in Mariboru, po katerih je leta 1927 delovalo 4372 društev oziroma na vsakih 250 Slovencev po eno društvo.¹¹⁶ Da pa imajo društva še danes velik pomen za družabnost, kreativnost, izobraževanje in na splošno za preživljanje prostega časa, dokazuje njihova številčnost, saj jih je bilo v Sloveniji v začetku novembra 2009 registriranih kar 21.568.¹¹⁷

V družbenem pogledu so društva prevzela funkcijo nekdanjih fantovskih in dekliških skupnosti, sosedskih skupnosti in drugih združb.¹¹⁸ Bolj kot zaradi svoje temeljne dejavnosti so bila mnoga v preteklosti pomembna predvsem zaradi dvigovanje splošne kulturne ravni, krepitve in utrjevanja narodne in tudi delavske zavednosti.¹¹⁹ Prek društev so se tako nekaj kot še danes razvijali in dograjevali različni družbeni temelji, kot so znanost, kultura, izobraževanje, šport ipd.¹²⁰

»Osnovni namen Godbe Medvode je razvijanje ljubiteljskih kulturnih dejavnosti s spodbujanjem glasbene ustvarjalnosti, kulturno vzgojo in izobraževanjem, posredovanjem in varovanjem kulturnih vrednot,« je zapisano v zadnjem potrjenem statutu medvoške godbe. »Namen se uresničuje z zagotavljanjem pogojev za izvajanje kulturnih programov, organiziranjem kulturnih prireditvev, izvajanjem kulturno-izobraževalnih in vzgojnih programov na področju glasbene ustvarjalnosti za svoje člane, izdajanjem publikacij o dejavnosti društva, povezovanjem ljubiteljskih kulturnih ustvarjalcev, sodelovanjem s sorodnimi društvi doma in v tujini, podeljevanjem priznanj članom društva za dosežke v kulturi ter opravljanjem prvobitne dejavnosti pod določenimi pogoji.«¹²¹

Društvena dejavnost v majhnih krajih, kakršne so bile Medvode z okoliškimi vami, je bila prav gotovo zelo pomembna. Društva so izpolnjevala potrebo po družabnosti, predstavljala možnost za zabavo in izobraževanje, rekreacijo in politično udejstvovanje, vzgajala so svoj podmladek in po svojih zmožnostih

115 Društva, *Slovenski etnološki leksikon*, Ljubljana 2004, str. 100.

116 Angelos BAŠ, Duša KRNEL - UMEK, Družbene organizacije, *Etnološka topografija slovenskega etničnega ozemlja, Vprašalnice*, 8. zvezek, Ljubljana 1975, str. 59.

117 Centralni register društev pri Ministrstvu RS za notranje zadeve, <http://mrrsp.gov.si/rduobjave/dr/index.faces>, 3. 11. 2009.

118 ŠMITEK (op. 2), str. 103; Marjanca FTIČAR (Marija KLOBČAR), *Društva in prireditve v Kamniku 1914–1941*, Kamnik 1983, str. 9.

119 Društva (op. 115).

120 Bojan MLAKAR, *Vloga in pomen društev na Slovenskem s primeroma* (diplomsko delo na Fakulteti za družbene vede), <http://dk.fdv.uni-lj.si/dela/MLakar-Bojan.PDF>, Ljubljana 2003, str. 6.

121 Arhiv GM, Statut Kulturnega društva Godba Medvode, potrjen 4. 5. 2001.

pomagala svojim članom. Velik pomen so imela tudi za krajanke, ki se vanje iz takšnih ali drugačnih razlogov niso vključevali, saj so organizirala različne prireditve in bila tako pobudnik kulturnega in družabnega življenja v kraju. Prek društvenega življenja se nam razkriva kulturna podoba kraja, njegov življenjski utrip oziroma način življenja njegovih prebivalcev. Današnje kulturno delovanje na tem območju je zagotovo v veliki meri tudi posledica zavzetosti za kulturno življenje v preteklosti in zavesti o pomembnosti društev, ki se je dokazala v času hude gospodarske krize in je ljudi v najtežjih časih spodbujala k pozitivnemu odnosu do življenja.

»Včasih je bilo tako, ko je muzika zašpilala, to je vse drlo,« se spominja Drago Kopač, nič drugače pa tudi Vinko Avguštin: *»Samo da je malo zašumelo; je bilo čisto drugače kot danes. V 60. letih, samo da je kdo kaj zašpilal, so bili vsi skup, takrat ni bilo drugega. Gramofon je bil eden na vasi, recimo. Radia pa sta bila dva na vasi.«*

Danes, ko je naše življenje nasičeno z radiem in televizijo, ko glasbo pogosto poslušamo samo še kot zvočno kuliso, se tudi godba Medvode sooča z novimi izzivi. Da bi v društvo in na koncerte pritegnili čim več ljudi, godbeniki izvajajo skladbe za vse glasbene okuse, na koncerte kot goste vabijo umetnike, ki se jih redko lahko sliši v živo, in sodelujejo z lokalnimi pevskimi zbori. V povprečju naštudirajo enega do dva koncertna programa na leto, pripravijo nekaj priložnostnih koncertov, prvomajsko budnico po občini in srečanje godb v Medvodah, sodelujejo pa tudi na različnih občinskih prireditvah, kot sta pustovanje in občinski praznik, ali ob drugih priložnostih v občini Medvode, kot so športna tekmovanja, odprtja novih objektov, komemoracije, cerkveni obredi (vstajenje), občasno pa (lahko v manjših zasedbah) tudi na pogrebih in porokah.

Občina Medvode

**SAVSKE
ELEKTRARNE
LJUBLJANA d.o.o.**

Godbi Medvode pomagajo tudi:

Assistance Coris

Ulica bratov Babnik 10

1000 Ljubljana

Pogrebne storitve Hipnos

Iztokova ulica 8

1215 Medvode

Mizarstvo Kajzer Andrej

Cesta na Svetje 30

1215 Medvode

Hiša grafike

Zaloška cesta 275a

1000 Ljubljana

EPS Grafika

Litijska cesta 38

1000 Ljubljana

Kamnoseštvo Šubic, Bojan Šubic

Sv. Duh 9

4220 Škofja Loka

Insura, zavarovalno zastopniška družba

Polhograjska cesta 33

1356 Dobrova

Studio marketing JWT Ljubljana

Vojkova 50

1000 Ljubljana

Satelit, oskrba s pisarniškim materialom

Pot k sejmišču 30

1231 Ljubljana Črnuče

G. Ogrinc, trgovsko podjetje z met d

Spodnja Senica 18

1215 Medvode

Avtomehanika Borut Jakše

Vikrče 23c

1211 Ljubljana Šmartno

Avto Jamnik, avtoelektrika in

avtomehanika

Spodnja Senica 19c

1215 Medvode

Cvetličarna Zala, Jožica Konjar

Škofjeloška cesta 29a

1215 Medvode

Beja, specializirani servis in prodaja

Zavrh pod Šmarno goro 14a

1211 Ljubljana Šmartno

PGM Janez Božič, prevoznništvo in

gradbena mehanizacija

Spodnje Pirniče 54

1211 Ljubljana Šmartno

ABS avtomehanika Babnik, prodaja in
servis vozil

Tomačevska 48

1000 Ljubljana

Grafika Fabjančič, Peter Fabjančič

Moše 2d

1216 Smlednik

Rudi Kušar

Draga 15

4220 Škofja Loka

kulturno društvo

Godba Medvode